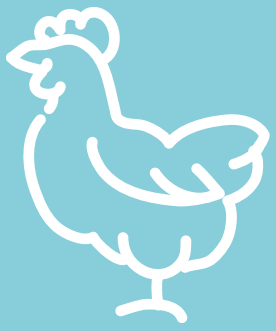
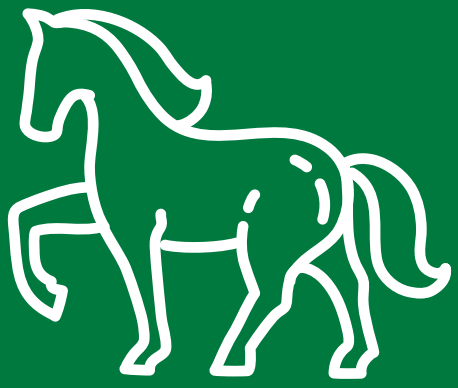
Nota
Dieren

Gemeente Groningen

Inhoudsopgave

Voorwoord Wethouder 2

1. Inleiding 4
- Begripsbepaling 5
- Uitgangspunten 6
- Leeswijzer 6

2. Wettelijk kader 8
- Landelijk 8
- Provinciaal 9
- Gemeente 10
- Rol van de gemeente 10

3. Gezelschapsdieren 11
- Rol van de gemeente 11
- Opvang huisdieren 12
- Hondenbeleid 12
- Dieren in de zorg 14
- Destructie van dieren 15
- Zwerfkatten 15
- Verantwoord huisdierenbezit 16
- Dieren en kwetsbare groepen 17
- Samenvattend 18

4. Hobbydieren (voor recreatie) 19
- Rol gemeente 20
- Schuilmogelijkheden 20
- Hertenkampen en volières 21
- Begrazingsprojecten 21
- Kinderboerderijen 22
- Dieren bij evenementen 23
- Klimaatadaptatie 24
- Samenvattend 24

5. In het wild levende dieren 25
- Rol Gemeente 25
- Opvang wilde dieren 26
- Beheer openbaar groen 27
- Natuurinclusief bouwen 27
- Ruimtelijke ingrepen 28
- Evenementen in parken 29
- Gebruik van vuurwerk 30
- Lichthinder 30
- Milieuvervuiling 30
- Viswater en vissen 31
- Jacht, schadebestrijding en faunabeheer 31
- Beheersing van overlast door dieren 32
- Invasieve exoten 33
- Samenvattend 33

6. Landbouwdieren 34
- Megastallen 35
- Natuurinclusieve landbouw 35
- Omgevingsvisie 35
- Geitenhouderij 35
- Diervriendelijke consumptie 36
- Draaiboek dieren bij evacuaties en rampen 37
- Samenvattend 37

7. Belangrijke partners voor uitvoering beleid en realisatie doelen 38

8. Ambities 39

9. Financiën 41
- Huidige situatie 41
- Nieuw beleid 41

10. Bijlage I 42
- Schriftelijke reacties op dierennota 42

Voorwoord **Wethouder**

Voor u ligt de geactualiseerde dierennota.

In onze gemeente hebben wij oog voor dieren, of het nu gaat om huisdieren, dieren in het wild of om dieren die voor commerciële doeleinden gehouden worden. Ze spelen een centrale rol in onze levens en we komen ze overal tegen binnen en buiten onze gemeente.

De wijze waarop de samenleving met dieren omgaat is veranderd evenals de wet – en regelgeving; het is dan ook tijd voor een geactualiseerde dierennota. Daarbij is het streven om dieren integraal onderdeel uit te laten maken van onze beleidsplannen. De doelstellingen van eerder blijven na al die jaren onveranderd zoals het voorkomen van dierenleed, het opstellen van regels voor dierenbelangen en het vergroten van de aandacht voor dierenwelzijn.

De actualisatie van de dierennota heeft geleid tot een aantal accentverschillen en nieuwe ambities. Zo zetten wij ons de komende jaren in voor een mooie en milieuvriendelijke leefomgeving waarin dieren en mensen zo veel mogelijk in harmonie leven. Ik ben dan ook erg blij met de kennis en inbreng van de diverse stakeholders tijdens de inspiratiesessies waardoor de dierennota een gedragen stuk is geworden. Het is mij duidelijk geworden dat dieren verworven zitten in veel van onze beleidsterreinen.

Er zijn honderden vrijwilligers actief die allen een hart hebben voor dieren, van klein tot groot. Deze wil ik graag bedanken voor hun inzet, hopelijk kunnen we nog vele jaren op u rekenen. Ik hoop dat u na het lezen van de dierennota enthousiast en geïnspireerd raakt over dit onderwerp en dat dierenwelzijn de komende jaren goed op de kaart staat.

Met vriendelijke groet,

Inge Jongman
Wethouder ecologie & dierenwelzijn

1. Inleiding

Zowel in Groningen stad als in het buitengebied leven mensen en dieren samen. Zo leven er alleen al naar schatting 10.000 honden in de gemeente. Tel daarbij op de andersoortige huisdieren, hobbydieren, landbouwdieren en alle dieren in de vrije natuur.

Een gemeente zonder dieren is dan ook ondenkbaar. Waar dieren en mensen samen komen in de gemeente horen we ervoor te zorgen dat het welzijn van beiden geborgd blijft. Zorgvuldig beleid maakt dat het welzijn van zowel mensen als dieren wordt meegewogen in de besluiten die genomen worden en bij de keuzes die we maken tijdens het dagelijks handelen. Hierin hanteren wij het volgende uitgangspunt/streven wij het volgende na:

"Mens en dier leven zo veel mogelijk in harmonie samen in de gemeente Groningen door:"

- Dierenleed te voorkomen
- Eenduidig beleid op te stellen waarbij de belangen van dieren worden meegewogen tegen andere belangen
- Burgers te informeren en de aandacht voor dierenwelzijn te vergroten

In 2007 is de nota Dierenwelzijn tot stand gekomen, de nota "Van Kop tot Staart, Dierenwelzijn in Groningen". De kern van de notitie is na al die jaren onveranderd: We willen ons inspannen om dierenleed, dieronvriendelijk beleid en dieronvriendelijke activiteiten in onze gemeente te voorkomen. Anno 2021 is de huidige wet- en regelgeving gewijzigd en ook de wijze waarop de samenleving met dieren omgaat is veranderd. De RDA heeft onderzocht dat 73% van de mensen in Nederland aangeeft dat dierenwelzijn hen aan het hart gaat. Wettelijk is bepaald dat dieren een intrinsieke waarde hebben, ofwel wezens met gevoel zijn. Naast dat dit wettelijk is vastgelegd, geeft ruim 80% van de bevolking aan dat zij van mening zijn dat alle dieren een moreel recht op leven hebben. Ook vindt ruim 72 % van de mensen dat de mens een morele plicht heeft om goed te zorgen voor alle dieren. De verwachting is dan ook dat dierenwelzijn steeds nadrukkelijker een punt van aandacht wordt in onze maatschappij.

Naast de wettelijke en morele verplichting doen steeds meer inwoners een beroep op de gemeente Groningen omtrent dierenaangelegenheden. Dieren verrijken het leven, ze brengen afleiding, zorgen voor ontmoeting, ze zijn nuttig. Maar ook ervaren mensen en dieren wederzijds soms last van elkaar. Denk bijvoorbeeld aan inzet van dieren bij evenementen, overlast door dieren of bouwplannen waarbij leefgebied van dieren wordt verstoord. Van de gemeente mag verwacht worden dat zij helder aangeeft hoe zij omgaat met de soms tegenstrijdige belangen. De gemeente Groningen heeft al veel richtlijnen opgesteld om duiding te geven over dergelijke zaken. Een centraal overzicht hiervan ontbreekt echter.

Door de bovenstaande veranderingen in de afgelopen 15 jaar is de huidige nota niet meer actueel, waardoor deze toe is aan vernieuwing. In de herziene nota zijn integrale uitgangspunten opgesteld die leidraad zijn voor de wijze waarop gemeente Groningen invulling geeft aan haar wettelijke taken voor dierenwelzijn en bij het invullen van de regisserende en stimulerende rol die de gemeente vervult.

Begripsbepaling

Dierenwelzijn

Dierenwelzijn gaat over het fysieke en mentale welzijn van een dier, ofwel de kwaliteit van het leven zoals deze door het dier zelf ervaren wordt. Hierbij kan er sprake zijn van een positieve staat van het dier alsmede een negatieve staat van het dier. Een dier ervaart een positieve staat van welzijn indien het de vrijheid heeft om normale, soorteigen gedragspatronen uit te voeren en het in staat is om adequaat te reageren op de uitdagingen die de heersende omstandigheden bieden. Om te toetsen of gehouden dieren een positieve staat ervaren wordt er uitgegaan van de vijf vrijheden van Brambell. De vijf vrijheden houden in dat de dieren (1) vrij zijn van honger en dorst, (2) vrij van ongemak, (3) vrij van pijn, verwondingen en ziekte, (4) vrij van angst en stress en (5)vrij om normaal gedrag te vertonen. De eerste vier vrijheden focussen zich met name op het niet schaden van het welzijn, terwijl de vijfde vrijheid (normaal gedrag vertonen) zich juist focust op het stimuleren van goed dierenwelzijn. Deze vijf vrijheden zijn wettelijk vastgelegd in de Wet Dieren.

Intrinsieke waarde

In de wet dieren is bepaald dat de intrinsieke waarde van dieren erkend wordt. De intrinsieke waarde van een dier verwijst naar een eigenwaarde, ofwel wezens met gevoel. Deze waarde is voor alle dieren hetzelfde, ongeacht de relatie die het dier heeft met de mens, dus van wilde dieren tot aan proefdieren. Het erkennen van deze eigenwaarde brengt de vanzelfsprekendheid met zich mee dat we de belangen van dieren meewegen in het nemen van beslissingen. Als we beslissingen nemen die van invloed zijn op de leefomgeving van dieren of over dieren, mag dit niet leiden tot structurele of substantiële aantasting van dierenwelzijn, bijvoorbeeld de aantasting van de gezondheid of de integriteit van het dier.

Zorgplicht

In de Wet natuurbescherming is de zorgplicht vastgesteld voor in het wild levende dieren. Deze zorgplicht formuleert dat ‘een ieder voldoende zorg in acht neemt voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving’. Dit houdt in dat iedereen die weet of vermoed dat zijn handelen nadelige gevolgen heeft voor de flora en fauna, dit achterwege moet laten.

Waarom herziening nota

De nota dierenwelzijn “Van Kop tot Staart, Dierenwelzijn in Groningen” stamt uit 2007. Actualisatie is nodig want er is inmiddels veel veranderd op het gebied van dierenwelzijn. Als belangrijkste manco noemen wij: De huidige nota sluit niet meer aan op de actuele wetgeving.

De wijze waarop de samenleving met dieren wil omgaan verandert. Een dier is niet alleen meer belangrijk, nuttig of leuk voor mensen. Aan een dier wordt ook eigenwaarde toegekend. In de Wet dieren (2013) is de erkenning van deze eigenwaarde expliciet als uitgangspunt vastgelegd. Ook gemeente Groningen erkent dit uitgangspunt en heeft haar huidige uitgangspunten en werkwijze aangepast ,maar dit is niet vastgelegd in de huidige nota.

De huidige nota geeft een compleet overzicht van het brede scala aan taken met betrekking tot dierenwelzijn. Taken die verspreid zijn belegd binnen de organisatie. Alles met betrekking tot dierenwelzijn vindbaar in één nota zal overzicht geven aan alle betrokkenen en een integrale benadering bevorderen.

In de geactualiseerde nota wordt vooral zichtbaar gemaakt wat de gemeente momenteel doet en waarom zij dat doet. Ook wordt aangeven hoe de gemeente in de toekomst verder denkt te gaan op de ingeslagen weg. Hierbij willen we wel inzetten op verdergaande ambities met in achtneming van de taak die de gemeente heeft.

[1] Raad voor dierenaangelegenheden (2019) Staat van het dier.

Uitgangspunten

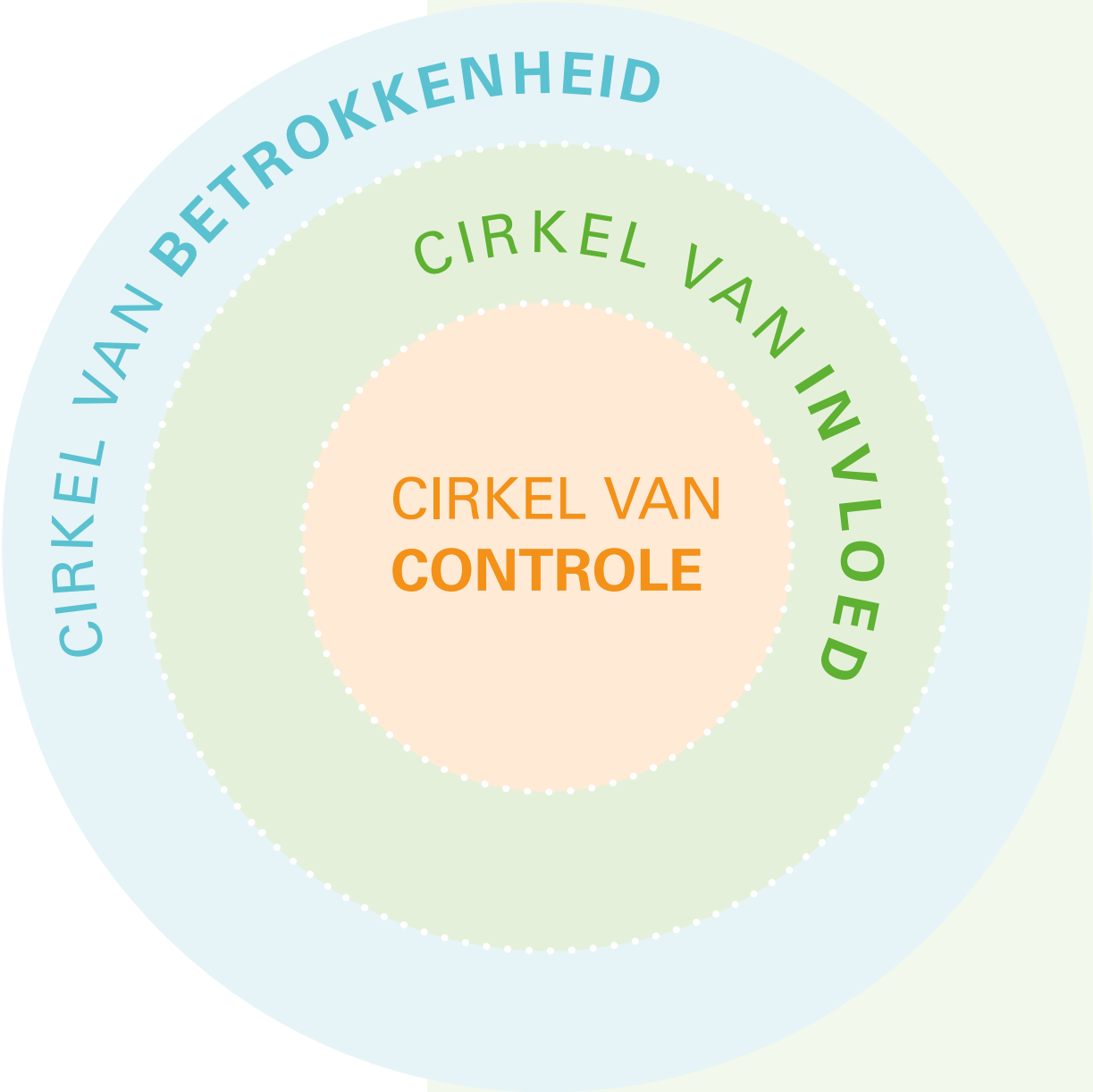
Deze actualisatie richt zich op het welzijn van alle dieren binnen de gemeentegrenzen, voor zover dit onder de bevoegdheid van de gemeente valt. Zaken die vallen onder rijksbeleid (bv. dierproeven en megastallen) vallen hier buiten evenals hetgeen valt onder provinciaal beleid (bv. ontheffingen voor beheer en schadebestrijding). In deze actualisatie gaat het over het individuele dier, dus niet over onderwerpen die vallen onder ecologie zoals biodiversiteit, leefklimaat en eetpatroon van mensen. Wel pogen we om de nota zoveel mogelijk te harmoniseren met andere beleidsterreinen, waaronder ecologie, binnen de gemeente Groningen.

Het dierenwelzijnsbeleid van de gemeente Groningen is vooral gericht op de wettelijke taken van de gemeente. Dat houdt in dat we mindere prioriteit geven aan beleidsdoelen, waarin we geen wettelijke taak hebben of beïnvloedingsmogelijkheden heeft. Bij het opstellen van het beleid maken we gebruik van de cirkel van invloed.

Daar waar de gemeente geen maatregelen kan nemen, maar wel zaken wil veranderen gaan we in gesprek. We zijn betrokken bij belanghebbenden en stakeholders binnen het dierenwelzijnsdomein. De aanpak is sober, nuchter en integraal.

Leeswijzer

In deze nota wordt ingegaan op een aantal diergroepen binnen het wettelijk kader van de gemeente. Hoofdstuk 2 gaat over het wettelijk kader van de overheid. Gevolgd door de hoofdstukken 3 tot en met 7 waar we inzoomen op de beleidspunten per diergroep (gezelschapsdieren, hobbydieren, In het wild levende dieren en landbouwdieren). In hoofdstuk 8 is een totaaloverzicht te vinden met de ambitie incl. termijn die we uit gaan voeren. Tot slot zijn in hoofdstuk 9 de financiële zaken weergegeven.

CIRKEL VAN BETROKKENHEID
CIRKEL VAN INVLOED
CIRKEL VAN
CONTROLE

2. Wettelijk kader

Dierenwelzijn is in Nederland vastgelegd in drie wetten, die ieder gespecialiseerd zijn op groepen dieren.

De Wet dieren (2011) is gericht op het welzijn van productiedieren, gezelschapsdieren, hobbydieren en dieren in dierentuinen. De Wet natuurbescherming (2017) is gericht op de bescherming van de natuur met de daarin levende dieren. De Wet op de proefdieren (2014) is gericht op het welzijn van proefdieren. Naast deze drie wetten komt dierenwelzijn aanbod in verschillende andere wetten en regelgeving.

Landelijk

De Wet dieren (2013)

De wet gaat uit van de erkenning van de intrinsieke waarde, de eigen waarde, van dieren. Dieren zijn wezens met gevoel. Uitgangspunt van deze wet is dat inbreuk op het welzijn van dieren, verder dan redelijkerwijs noodzakelijk, wordt voorkomen en dat de zorg die de dieren redelijkerwijs nodig hebben, verzekerd is.

De Wet dieren kent drie bijbehorende Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB's), namelijk het Besluit houders van dieren, Besluit gezelschapsdieren en Besluit diergeneeskundigen.

Wet natuurbescherming (2017)

Deze wet biedt het belangrijkste wettelijke kader voor de bescherming van in het wild levende dieren. Naast richtlijnen voor bescherming van specifieke soorten worden middels de zorgplicht alle in het wild levende dieren beschermd. De zorgplicht houdt in dat een ieder (dus ook de gemeente) die weet of kan vermoeden dat door zijn handelen nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt aan een natuurgebied of in het wild levende dieren en planten:

1. dergelijke handelingen achterwege laat,
2. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
3. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.

De provincies hebben de plicht om een eigen natuurbeleid vast te stellen en faunabeheerplannen goed te keuren.

Wet op de dierproeven (2014)

Deze wet legt vast dat dierproeven in principe verboden zijn. In de wet is vastgelegd voor welke doeleinden dierproeven wel mogen worden ingezet. Voor uitvoering is

vergunning nodig. Het ministerie van LNV is verantwoordelijk voor de uitvoering en de handhaving van de Wet op de dierproeven.

Algemene wet bestuursrecht

De politie en de GGD kan gehouden dieren “meevoeren en opslaan” in gevallen van bestuursdwang, zoals huisuitzetting, detentie of vanwege gezondheidsrisico’s. De opvangperiode is maximaal 13 weken en dit is een wettelijke taak van de gemeente (artikel 5:29 en 5:30 Awb).

Burgerlijk Wetboek

Het Burgerlijk Wetboek vermeldt de taak voor de gemeente om gevonden dieren op te vangen. Indien na 14 dagen de eigenaar nog niet is gevonden, gaat het eigendomsrecht over op de gemeente. (artikel BW 5:8, lid 3).

Een burger mag een gevonden dier ook zelf opvangen, na aangifte te hebben gedaan. Na een jaar wordt de vinder en verzorger, eigenaar van het dier. (BW artikel 5:5 en 5:6)

Wet Veiligheidsrisico’s

Het college van Burgemeester en Wethouders is belast met het organiseren van brandweerzorg, rampenbestrijding en crisisbeheer. In artikel 3 staat dat de brandweer als taak heeft te zorgen voor de veiligheid van mens én dier.

Provinciaal

Beleidsregels Kwaliteit Opvang Diersoorten

Voor de opvang van in het wild levende dieren in nood, is een ontheffing van de provincie nodig op grond van de Wet Natuurbescherming. De beleidsregels worden vastgesteld door het ministerie van EZ. De voorwaarden voor deze ontheffing staan in de Beleidsregels Kwaliteit Opvang Diersoorten. Zo wordt een ontheffing niet verleend aan particulieren, worden kwaliteitseisen gesteld aan de verzorging en moet de opvang er altijd op gericht zijn om de dieren weer uit te zetten in de vrije natuur.

Faunabeheer

Faunabeheer is een provinciale bevoegdheid. Volgens de Wet natuurbescherming kan de provincie ontheffingen en vrijstellingen afgeven aan o.a. de faunabeheereenheid, grondgebruikers en jachtaktehouders. De provincies hebben in hun beheersplannen kaders vastgesteld waarbinnen het afschot ten behoeve van beheer en schadebestrijding is opgenomen. Jachthouders mogen het jachtrecht zelf benutten of afgeven aan derden.

Gemeente

Dierenwelzijn is primair een taak van het Rijk. Gemeenten zijn niet bevoegd om aanvullende regels te stellen op het gebied van dierenwelzijn. Wel kan een gemeente regels stellen om hinder en overlast door dieren aan te pakken, om de volksgezondheid te bewaken en om de openbare orde te handhaven. Hierbinnen hebben gemeenten wel degelijk mogelijkheden om een positieve impact op dierenwelzijn te hebben. De aanvullende regelgeving met betrekking tot dieren is opgenomen in de Algemene Plaatselijke Verordening Groningen (APVG). Het betreft:

- loslopende honden (art. 2:57)
- verontreinig door honden (art. 2:58)
- gevaarlijke honden (art. 2:59)
- houden van hinderlijke of schadelijke dieren (art. 2:61)
- (stads-)duiven (art. 2:62)

In de bijlage is een samenvatting van de relevante APVG opgenomen.

Rol van de gemeente

De gemeente voelt zich mede verantwoordelijk voor de dieren die leven binnen haar grenzen. De mate van invloed die de gemeente heeft op het welzijn van dieren verschilt in diverse situaties. Soms heeft de gemeente volledige controle over de situatie waarin het welzijn van een dier in het geding is.

3. Gezelschapsdieren

Een gezelschapsdier is een gedomesticeerd dier dat door mensen gehouden wordt. De bekendste gezelschapsdieren zijn honden en katten, maar ook konijnen, goudvissen, hamsters en kanaries vallen onder gezelschapsdieren.

Niet alle dieren zijn geschikt als gezelschapsdier. De Rijksoverheid werkt aan een huis- en hobbydierenlijst. Hierop staan alle dieren genoemd die je in Nederland mag houden als huisdier.

Rol van de gemeente

De gemeente heeft de wettelijke taak om gewonde dieren en zwerfdieren op te vangen. Gedwongen opvang van dieren op grond van bestuursdwang is ook een taak van de gemeente. Denk hierbij aan het weghalen van dieren die overlast veroorzaken of verwaarloosd worden. Verder is de gemeente verantwoordelijk voor het hondenbeleid en dient zij de mogelijkheid te bieden tot destructie van overleden dieren.

Huisdiereneigenaren zijn zelf verantwoordelijk voor het welzijn en aanschaf van hun dieren. Daarnaast vindt gemeente Groningen het belangrijk om de populatie zwerfkatten stabiel te houden/verminderen en om in te zetten op preventie van bijtincidenten door honden. Ook vindt de gemeente het belangrijk om aandacht te hebben voor dierenmishandeling en de eventuele relatie met huiselijk geweld. En om kwetsbare groepen te helpen om de juiste verzorging te vinden voor hun huisdieren. De gemeente heeft geen handhavende rol op het gebied van welzijn van huisdieren.

Opvang huisdieren

De gemeente hecht veel waarde aan een goede opvang en verzorging van gevonden dieren met een vermeende eigenaar en dieren in nood. Daarom heeft zij de uitvoering van deze wettelijke taken sinds 2016 belegd bij de Dierenbescherming middels de overeenkomst “Basisarrangement Dierennoodhulp”. Binnen de overeenkomst vallen:

- 24 uurs bereikbaarheid
- Registratie vermiste en gevonden dieren
- Transport
- Veterinaire zorg
- Opvang gevonden dieren
- Hereniging gevonden dier met eigenaar
- Overdracht gevonden dier van gemeente naar dierenbescherming
- Opvang van dieren bij huisontruimingen
- Na het verstrekte termijn van 14 dagen wordt de dierenbescherming eigenaar van gevonden dieren

De Dierenbescherming ontvangt hiervoor jaarlijks een vergoeding. De Dierenbescherming heeft flankerende overeenkomsten opgesteld met de Vereniging Dierenambulance Groningen voor eerste hulp en vervoer van de dieren en met De Fûgelhelling voor opvang van wilde dieren. Jaarlijks evalueren we de samenwerking met de ketenpartners en onderaannemers. Na de gemeentelijke herindeling in 2019 is de overeenkomst aangepast, zodat de werkzaamheden ook uitgevoerd worden in de voormalige gemeenten Haren en Ten Boer. Momenteel is het voor dierenambulances niet mogelijk om gebruik te maken van de busbaan en om overal in de stad te parkeren, hierdoor kan een dier in nood langer lijden. Om dit te voorkomen wil de gemeente hier een oplossing voor aandragen.

Ambitie:
Binnen één jaar is er een algemene ontheffing voor dierenambulances om op de busbaan te rijden en vrij te parkeren.

Hondenbeleid

Er worden ruim 10.000 honden gehouden in de gemeente. Hondenpoep in de openbare ruimte is voor inwoners een grote ergernis. Een schone, uitwerpselvrije omgeving is van belang voor kinderen, buurtbewoners maar ook voor de honden zelf. De gemeente hanteert daarom een algemene opruimplicht. Mede om de stad schoon te houden, plaatst de gemeente groene afvalbakken naast de ondergrondse containers. Hier kunnen hondeneigenaren de zakjes met hondenpoep in kwijt. Daarnaast geldt er een aanlijnplicht in de gehele gemeente, omdat loslopende honden gevaarlijke situaties in het verkeer kunnen veroorzaken. Om honden de gelegenheid te geven vrij rond te lopen zijn er verspreid over de gemeente diverse hondenlosloopgebieden. In het Stadspark is een hondenspeeltuin. De gemeente staat open voor aanvragen voor nieuwe hondenlosloopgebieden en -routes. Bij het beoordelen van deze aanvragen maken we een afweging tussen de verkeersveiligheid, het draagvlak van omwonenden en andere (recreatieve) functies in het gebied. Hierdoor is de aanleg van een nieuw gebied of nieuwe route niet altijd mogelijk.

Ambitie:
In de toekomst willen we inzetten op zowel voorlichting aan hondeneigenaren over de algemene opruimplicht als op het stimuleren van hondeneigenaren om het opruimen van hondenpoep te blijven doen.

In de APVG en in het Protocol Gevaarlijke Honden (2016) is vastgelegd hoe de gemeente handelt na melding van een bijtincident. Elke melding wordt onderzocht waarbij nauw wordt samengewerkt met de hondenbrigade van de politie. Afhankelijk van de ernst van het incident en van het feit of eventueel eerdere incidenten hebben plaatsgevonden, kan worden besloten tot maatregelen om incidenten in de toekomst te voorkomen. Het gaat dan vooral om het opleggen van een aanlijn- en muilkorfgebod.

Ambitie:
Meldingen van bijtincidenten kunnen nu op diverse punten worden gemeld. Zoals bij de BOA, het KCC en bij de politie. Vaak blijkt bij onderzoek na een bijtincident dat bewoners zich al langer zorgen hebben gemaakt over de hond.

Binnen 2 jaar willen we de mogelijkheden onderzocht hebben om een algemeen meldpunt in te schakelen voor het melden van zowel bijtincidenten als van zorgen over een potentieel gevaarlijke hond.

Dieren in de zorg

De afgelopen jaren is de vraag naar diergondersteunde interventies gestegen. Dierondersteunende interventies zijn behandelingen waarbij mensen hulp krijgen van dieren met hun mentale of fysieke beperking. Het doel van deze behandelingen is om progressie te maken in het fysieke, sociale, emotionele of functioneren van de hulpbehoevende. De dieren worden ingezet voor hulp aan mensen met bijvoorbeeld een autisme spectrum stoornis, ADHD, syndroom van Down, depressie, dementie en aan slechtzienden. Sommige diergondersteunde interventies worden niet vergoed vanuit de zorgverzekering.

De gemeente is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet Maatschappelijk Ondersteuning (WMO). Deze wet heeft als doel om de zelfredzaamheid van inwoners te vergroten en de mogelijkheid tot participatie aan de maatschappij te ondersteunen. Momenteel is er geen (landelijke) wetgeving voor diergondersteunde interventies in Nederland. De verwachting is dat er een wettelijk kader komt hieromtrent. Tot die tijd zijn wij zeer terughoudend met het vergoeden van diergondersteunde interventies.

Ambitie:
Onze ambitie is om het verstrekken van vergoedingen te koppelen aan professionele organisaties die dierenwelzijnsborging als criterium hebben. Op dit gebied ontbreekt momenteel landelijke regelgeving.

De verwachting is dat er binnenkort landelijke wetgeving komt en professionalisering door de sector plaats gaat vinden, door middel van een keurmerk. Indien de professionalisering plaatsvindt of een keurmerk aanwezig is, dan wil de gemeente hier op aanhaken met eventuele vergoedingen.

Voor zorgboerderijen bestaat er al een kwaliteitskeurmerk, namelijk ‘kwaliteit laat je zien’. De activiteiten van de zorgboerderij vallen onder diergondersteunde interventies, maar wordt vaak ook als dagbesteding gezien. Er is vanuit de gemeente vergoeding mogelijk voor diergondersteunende interventies vanuit het Persoonsgebonden Budget en/of de WMO.

Ambitie:
De gemeente wil binnen twee jaar onderzocht hebben of het haalbaar is dat alle gecontracteerde zorgboerderijen van de gemeente het keurmerk, ‘kwaliteit laat je zien’ hebben. Indien dit haalbaar is willen we het binnen vijf jaar uitvoeren.

Destructie van dieren

Op grond van de Wet Dieren moet een gemeente regels stellen voor het ophalen en bewaren van kadavers van gezelschapsdieren. Per april 2021 is er een wijzigingsbesluit geweest over de kadavers van gezelschapsdieren. De gemeente heeft er ook een toezichtstaak bij. Momenteel werkt de gemeente aan een nieuwe destructieverordening met nieuwe locaties.

Zwerfkatten

Zwerfkatten zijn katten zonder eigenaar die niet (meer) gesocialiseerd zijn en dat ook niet meer kunnen worden. Anders dan zoekgeraakte huiskatten, kunnen deze dieren niet herplaatst worden. Zwerfkatten brengen soms overlast met zich mee. Om de overlast te beperken is er een diervriendelijke methode: de TNR-methode. Hierbij worden katten gevangen (Trap), gecastreerd of gesteriliseerd (Neuter) en weer teruggezet (Return). Hiermee voorkomen we dat de zwerfkattenpopulatie te groot wordt en overlast veroorzaakt. De Dierenbescherming voert deze werkzaamheden uit op verzoek van de gemeente.

Voor honden in Nederland is chipregistratie sinds 1 april 2013 verplicht gesteld. Deze verplichting geldt nog niet voor katten of andere huisdieren. Vanuit het oogpunt van dierenwelzijn is het echter wel wenselijk om ook de andere huisdieren te chippen. Om te beginnen met de dieren die veelal zwervend worden aangetroffen, namelijk katten en konijnen. Huisdieren die voorzien zijn van een chipregistratie kunnen namelijk gemakkelijker worden herenigd met hun eigenaar. Tevens zal een eigenaar, als zijn huisdier via een chip aan hem te linken is, wel twee keer nadenken alvorens hij een dier dumpt of achterlaat. De gemeente stimuleert via chip-acties het chippen en registreren van katten. Slechts 13% van de katten komt terug bij oorspronkelijke eigenaar, tegenover 72% van de honden. Dit zorgt nu voor hoge kosten.

Ambitie:
Binnen 4 jaar wil de gemeente dat de informatievoorziening voor het chippen van katten en andere huisdieren vergroot is, waardoor er een daling is van 20% in het aantal katten met een vermeende eigenaar dat zonder chip opgevangen wordt in de dierenasiels.

Verantwoord huisdierenbezit

Een dier is vaak een impulsaanschaf. Denk aan een konijn voor de kinderen of die schattige kitten of pup. Op termijn vallen soms de tijds- en geldinvestering tegen of het dier is meer of minder actief dan verwacht. Met als gevolg dat men het dier verwaarloost, dumpt of afstaat aan een dierenopvangcentrum. Soms gaat hier dierenleed mee gepaard, dit is vaak niet uit kwade wil maar eerder uit het ontbreken van kennis. Ook kan het dumpen van dieren ecologische gevolgen hebben voor inheemse diersoorten. Graag willen wij als gemeente dit soort situaties voorkomen door voorlichting te geven d.m.v onze website. Bij het vermoeden van dierenleed of -mishandeling kan het landelijke meldnummer 144 24/7 gebeld worden.

Ambitie:
Onze ambitie is om in de toekomst in te zetten op voorlichting over de aanschaf en verzorging van dieren. En daarmee ook om het dumpen van dieren te voorkomen.
Ook wil de gemeente de mogelijkheden verkennen om dierenwinkels te stimuleren om het keurmerk “dierbaar” te hanteren. Dierenwinkels met dit keurmerk gaan een stap verder dan regelgeving voorschrijft op het gebied van voorlichting aan klanten.

Er komt binnen drie jaar een verbod op het verkopen/kopen van dieren middels markten.

Dieren en kwetsbare groepen

Soms lukt het mensen niet om goed voor hun huisdieren te zorgen door bijvoorbeeld gezondheidsproblemen of financiële problemen. Dit komt het dierenwelzijn niet ten goede en het kan ook leiden tot overlast.

In 2012 heeft de gemeente, in samenwerking met bijna alle dierenartsen in de gemeente, de kattenactie opgezet. Dit houdt in dat Stadjerspashouders korting krijgen bij de dierenarts voor het laten steriliseren, castreren en/of chippen van hun kat. Het doel van de actie is om het aantal zwerfkatten in de stad te verlagen en voorkomen. In de afgelopen jaren hebben enkele honderden pashouders aan deze actie deelgenomen.

In 2013 is de relatie tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld onderzocht door Kadera. Het onderzoek wijst uit dat plegers van huiselijk geweld vaak ook hun huisdier mishandelen, het huisdier als wapen inzetten of als chantagemiddel gebruiken om het slachtoffer te manipuleren. Deze bevindingen geven de noodzaak tot samenwerking en kennisuitwisseling aan, tussen organisaties die zich richten op de aanpak van huiselijk geweld en organisaties die zich inzetten voor dierenwelzijn. Dierenmishandeling kan als "rode vlag" dienen voor huiselijk geweld, maar ook andersom kan huiselijk geweld een signaal zijn voor dierenmishandeling of verwaarlozing. Bij de organisatie Wender in Groningen draait nu een pilot waarbij huisdieren welkom zijn in de vrouwenopvang.

Ambitie:
De gemeente wil graag het kennisniveau van hulpverleners vergroten op gebied van dierenmishandeling in relatie tot huiselijk geweld, waardoor deze signalen beter opgepakt kunnen worden en ook beter gehandeld kan worden in een situatie.

Huishoudens met een minimuminkomen trekken vaak in een laat stadium of soms zelfs niet aan de bel als zij de dierenarts niet meer kunnen betalen. Het gevolg is dat huisdieren niet de juiste medische zorg ontvangen, soms gedumpt worden of naar een opvangcentrum worden gebracht. Vanuit het oogpunt van dierenwelzijn is het van belang dat huisdieren altijd de beschikking hebben over de noodzakelijke zorg. We erkennen de belangrijke rol van huisdieren voor minima, maar een bijdragen aan de dierenartskosten is momenteel niet haalbaar. Dit zal teveel druk leggen op beschikbaar gestelde armoedemiddelen en past niet binnen de missie van de generatiearmoede doorbreken. Daarom is vooral de focus van het dierenbeleid om te focussen op de initiatieven die er zijn en bewustwording te creëren over de kosten.

Ambitie:
De gemeente wil bijdragen aan bewustwording en vergroten van kennis over het houden van huisdieren. Dit kan door informatie te delen via de website, bestaande initiatieven te ondersteunen en inwoners mobiliseren om elkaar te helpen bij de verzorging en houden van dieren.

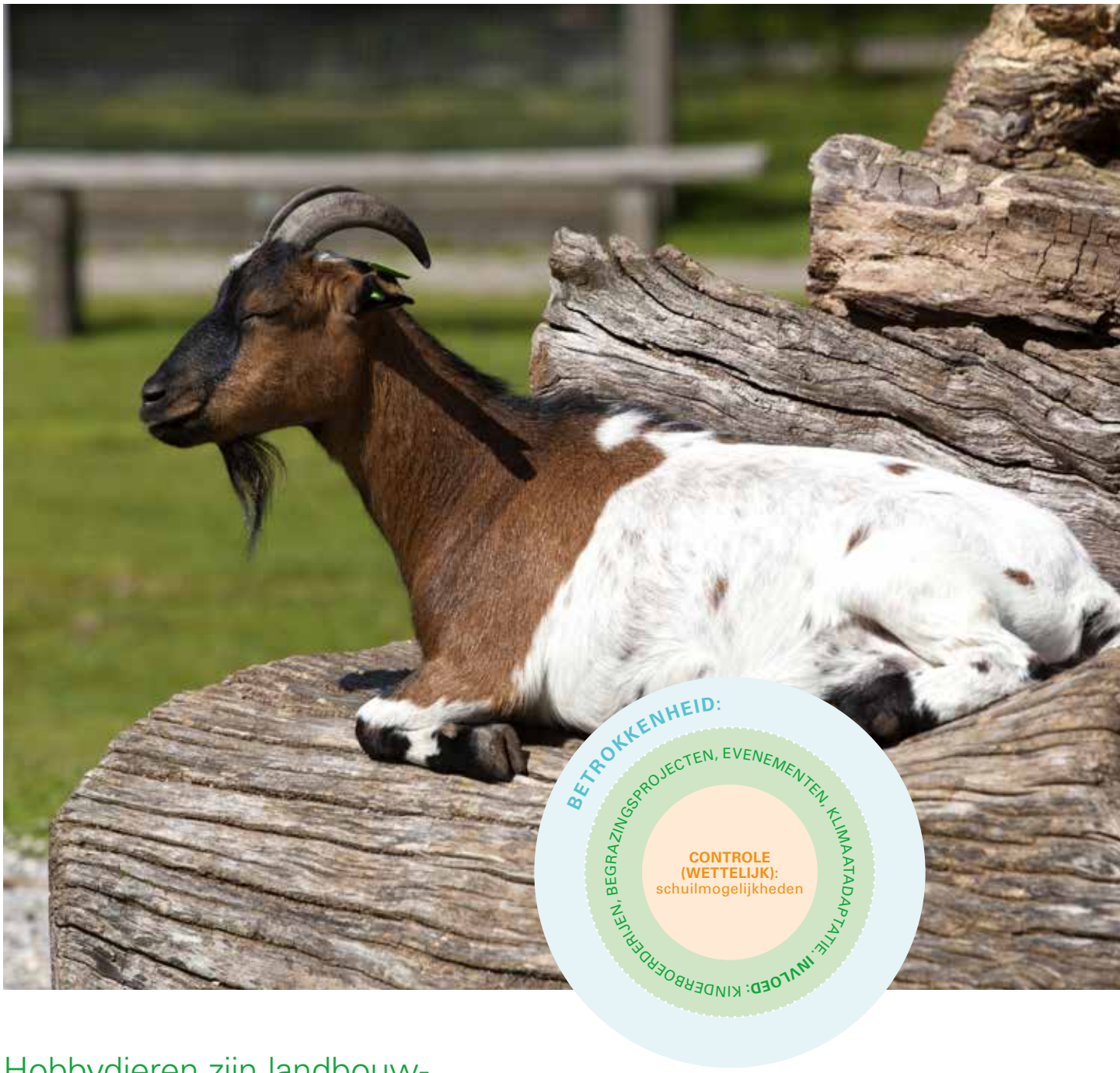
Een aantal dak- en thuislozen in Groningen hebben een hond. Momenteel mogen de honden niet mee naar de (winter)opvang. Verschillende organisaties in Groningen passen maatwerk toe om te kijken wat er mogelijk is om zowel de eigenaar als hond te helpen in deze situatie.

Samenvattend

Ambitie
Gezelschapsdieren
Algemene ontheffing dierenambulance voor busbaan en parkeren
Voorlichting geven aan hondeneigenaren over de algemene opruimplicht en dit stimuleren
Centraal punt instellen voor meldingen hondenbijten
Vergoedingen van dierondersteunde interventies koppelen aan professionele organisaties
Alle gecontracteerde zorgboerderijen hebben het keurmerk kwaliteit laat je zien
Het kennisniveau van hulpverleners vergoten op gebied van dierenmishandeling i.r.t. huiselijk geweld
Inwoners informeren over het chippen van huisdieren
Een verbod instellen op het verkopen van dieren middels markten
Dierenwinkels hebben het keurmerk dierbaar
Voorlichting verschaffen over de aanschaf en verzorging van dieren

Voor de gezelschapsdieren in de gemeente gebeurt er al veel. De komende jaren willen we als gemeente graag inzetten om het welzijn van de dieren nog beter te waarborgen. Hiervoor hebben we ambities opgesteld. Echter is het door de beperkte financiële mogelijkheden niet haalbaar om alle ambities direct uit te voeren, maar moet de gemeente prioriteren.

4. Hobbydieren (voor recreatie)

Hobbydieren zijn landbouwdieren die in kleine aantallen gehouden worden zonder een commercieel doel. Hierbij kun je denken aan schapen, geiten, paarden en kippen.

Hobbydieren treffen we vaak buiten aan, waarbij de gemiddelde tuin niet de ruimte biedt die ze nodig hebben. Hobbydieren zijn over het algemeen soorten die het prettig vinden om in een groep gehouden te worden, omdat dat hen veiligheid biedt.

Rol gemeente

De gemeente gaat over de invulling en gebruik van de openbare ruimte en vergunningen. De bestemmingsplannen zijn een onderdeel om hier invulling aan te geven. Binnen de bestemmingsplannen vallen ook de mogelijkheden voor schuilstallen. Ook geeft de gemeente uitvoering aan het klimaat adaptatiebeleid van de rijksoverheid.

Daarnaast is de gemeente eigenaar van vier kinderboerderijen en één hertenkamp binnen de gemeentegrenzen. Als gemeente voelen wij de verantwoordelijkheid om goed voor de dieren te zorgen in de periode dat wij eigenaar van de dieren zijn. Ook als wij dieren inzetten voor beheer hebben wij invloed over de keuzes die gemaakt worden ten aanzien van het welzijn van dieren. Indien er aanvragen binnenkomen bij de gemeente voor evenementen waar dieren bij betrokken zijn, kijken we naar de mogelijkheden om een alternatief te bieden. Zelf zet de gemeente geen dieren in bij evenementen.

Schuilmogelijkheden

Het college van de voormalig gemeente Haren heeft in het verleden een schuilstalregeling voor niet-bedrijfsmatig gehouden vee vastgesteld. Het college kon op basis van deze regeling een ontheffing van het bestemmingsplan verlenen voor het bouwen van een schuilstal op agrarisch grond (weilanden). Er waren bepaalde voorwaarden aan deze schuilstal gesteld zoals bijvoorbeeld dat deze niet groter mag zijn dan 30 m2 en dat de aanvrager beschikt over minimaal 1,5 ha aaneengesloten grondoppervlakte. Door een schuilstal kunnen dieren zich onttrekken aan hevige wind, regen en zon. In het belang van het welzijn van de dieren is het bevorderlijk om mogelijkheden te creëren waardoor dieren zich kunnen onttrekken aan de weersomstandigheden door bijvoorbeeld beplanting of schuilstallen. Met de harmonisering van de drie voormalige gemeenten is de schuilstalregeling per 1 januari 2021 komen te vervallen.

Ambitie:
Binnen 2 jaar is er een schuil-stalregeling voor hobbydieren opgenomen in de bestemmings-plannen van de gemeente Groningen.

Hertenkampen en volières

De gemeente Groningen heeft een hertenkamp in het Boeremapark. In het hertenkamp leven o.a. damherten, pauwen en diverse soorten eenden. Zij zijn te bezichtigen voor publiek. Stichting Burgemeester Boeremapark is verantwoordelijk voor de dagelijkse zorg van de dieren. Het betreft zowel de dierverzorging als het onderhoud aan de accommodatie. Onder de dierverzorging worden alle aspecten verstaan van het verzorgen van de dieren in het hertenkamp. Hieronder valt in elk geval het dagelijks voeren van de dieren, het monitoren van het welzijn van de dieren, het rapen van eieren en het onderhouden van de stallen. Hiervoor heeft de stichting een samenwerking met Zorgboerderij de Mikkelhorst in Haren. Momenteel zijn er ten aanzien van hertenkampen nog geen beleidskaders vastgesteld.

De gemeente Groningen heeft geen volières en er is in de toekomst geen ruimte voor een volière. Vogels kunnen gespot worden in de vrije natuur of in dierenparken. Dierenparken zijn gespecialiseerd in de zorg, kennis en voortbestaan van soorten. Voor hobbydieren is alleen ruimte in de gemeente binnen de kinderboerderijen of hertenkampen.

Ambitie:
De gemeente wil graag binnen twee jaar beleidskaders vaststellen betreffende het houden van dieren in hertenkampen in samenwerking met de gelieerde organisaties.

Begrazingsprojecten

De gemeente Groningen heeft momenteel drie begrazingsprojecten, namelijk aan het Reitdiep, Naast de busbaan Peizerweg en de schaapskudde op wisselende locaties.

Het doel van de begrazing is om het gebied aantrekkelijk te houden en bij te dragen aan het doelsoortenbeleid en gelijktijdig kosten te besparen ten opzichte van machinaal maaien. De schaapskudde graast met name op locaties die machinaal niet gemaaid kunnen worden. Het gaat hier om ongeveer 350 stuks Schoonebeker heideschaap en Veluws heideschaap. Daarnaast leveren zij door een bijdrage aan het doelsoortenbeleid van de gemeente door de natuurlijk bestuivingen van planten middels bijvoorbeeld hun vacht. De gemeente huurt voor de begrazingsprojecten schaapsherders in voor het beheer van de locaties. De schaapsherder is verantwoordelijk voor het welzijn van de schapen. Wel kan de gemeente bij de inhuur van de schaapsherders eisen stellen ten aanzien van de welzijn van de dieren. De schaapsherders die de gemeente inhuurt dienen in elk geval te voldoen aan alle wettelijke regelgeving omtrent dierenwelzijn.

Ambitie:
De gemeente wil graag binnen 1 jaar dat dierenwelzijn als criteria meegenomen wordt in het programma van eisen bij de inhuur van derden voor beheer.

Kinderboerderijen

IIn de gemeente Groningen zijn zes kinderboerderijen, waarvan vier in eigendom zijn van de gemeente. De visie voor de kinderboerderijen in Groningen is dat het een plek is waar kinderen en volwassenen contact hebben met (boerderij)dieren, waar ze spelen en leren. Ze hebben vooral een educatieve en recreatieve functie, waar ze kinderen en volwassenen in aanraking brengen met gezelschapsdieren en landbouwhuisdieren. Het in contact brengen van kinderen en volwassenen met dieren is belangrijk om te leren omgaan met dieren en het denken over dieren. Daarom vinden we dierenwelzijn belangrijk. In de periode dat de dieren in onze kinderboerderijen verblijven, worden deze zo goed mogelijk verzorgd en wordt voldaan aan alle wettelijke eisen die op dit gebied worden gesteld.

De voortplanting van dieren gaan wij niet actief tegen. Wij geven de natuur hierin de vrije hand, waarbij we wel zorgen dat inteelt voorkomen wordt. Als er teveel dieren zijn of geboren worden, zoeken we een passend adres voor ze, zoals een hobbyboer. Mocht er geen passend adres zijn, dan gaan de dieren naar de slacht.

De kinderboerderijen Stadspark, Boegbeeld en Beestenborg hebben het kwaliteitsbewijs Kinderboerderijen van de Vereniging Samenwerkende Kinderboerderijen Nederland (vSKBN). Door dit kwaliteitsbewijs zijn zij een voorbeeld op het gebied van diervriendelijk dieren houden. En zetten ze een stap extra dan wettelijk voorgeschreven wordt.

Dieren bij evenementen

Binnen de gemeente Groningen komen evenementen met levende dieren voor, zoals circussen, levende kerststallen of andere inzet van dieren bij evenementen.

Dieren kunnen soms een aanvulling zijn op een evenement. Door op een leuke en leerzame manier dieren te ontmoeten wordt de liefde voor dieren ontwikkeld en daarmee het belang van een respectvolle omgang met dieren. Maar het gebruik van dieren bij evenementen kan ook ten koste gaan van de gezondheid en het welzijn van dieren. De gemeente Groningen vindt daarom dat er zeer terughoudend omgegaan moet worden met het inzetten van dieren ter vermaak.

Sinds 2015 is er een landelijk verbod gekomen op het gebruik van wilde dieren in circussen of bij een ander optreden. Gedomesticeerde dieren zijn uitgezonderd van dit verbod. De gemeente heeft geen instrumenten om op grond van dierenwelzijn het gebruik van gedomesticeerde dieren te verbieden. Dierenwelzijn is uitputtend geregeld in de Wet dieren. Voor zover het dierenwelzijn in geding is, zal met een beroep op de Wet dieren om handhaving verzocht kunnen worden. De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) en de Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID) zijn bevoegd orgaan. Bij visevenementen zijn de BOA's van de sportvisserij bevoegd. De gemeente ontmoedigt het gebruik van dieren door organisatoren bewust te maken van de mogelijke nadelige gevolgen voor dieren.

Ambitie:
We hebben de ambitie om een vergunningplicht in te voeren voor kleine evenementen met dieren die nu met een melding kunnen volstaan. Op die manier wordt inzichtelijk bij welk evenement dieren worden betrokken en kunnen we de vergunninghouder wijzen op het belang om te voldoen aan de voorschriften van de landelijke regelgeving voor dierenwelzijn. Daarnaast geven wij bij de vergunningverlening extra aandachtspunten mee, zoals op het gebied van voedsel, water, huisvesting en veiligheid.

Klimaatadaptatie

Sinds 2020 heeft de gemeente Groningen een klimaatadaptief beleid, genaamd klimaatbestendig Groningen. Dit beleid focust zich met name om het aangenamer te maken voor de inwoners van de gemeente, maar dieren zijn hierin ook belangrijk. Naarmate de temperatuur meer stijgt, zullen ook dieren last kunnen krijgen van deze hitte. Bij stijgende temperaturen willen we ook graag huisdiereneigenaren bewust maken van de gevolgen van deze hitte op hun huisdier en wat zij eraan kunnen doen om het het dier zo aangenaam mogelijk te maken.

Ambitie:
Daarom gaan we een apart kopje toevoegen aan de website van Klimaatbestendig Groningen over hittestress bij dieren en wat inwoners hiertegen kunnen doen.

Samenvattend

De gemeente heeft een aantal hobbydieren in eigendom. Hiervoor is de gemeente verantwoordelijk. Tijdens het verblijf van de dieren wordt er momenteel goed voor hen gezorgd. Wel wil de gemeente dit standaardiseren en controleren door beleidskaders op te stellen voor zowel de dieren die de gemeente zelf houdt als inhuurt. Voor de hobbydieren die de gemeente niet zelf in eigendom heeft willen we de mogelijkheid bieden om een schuilstalregeling op te stellen. Ook willen we diereneigenaren bewust maken van de gevolgen die hitte op dieren kunnen hebben en wat zij kunnen doen om het aangenaam te maken.

Ambitie
Hobbydieren
Schuilstalregeling opnemen in bestemmingsplan
Beleidskaders vaststellen voor het houden van dieren in hertenkampen en dierenweides
Dierenwelzijn als criterium vaststellen bij het inhuren van derden
Vergunningplicht invoeren voor kleine evenementen met dieren die nu met een melding kunnen volstaan
Een aparte pagina toevoegen aan de website van klimaatbestendig Groningen over hittestress bij dieren en wat inwoners hiertegen kunnen doen

5. In het wild levende dieren

In het wild levende dieren zijn eigenlijk alle dieren die niet door mensen gehouden worden, hieronder vallen verschillende soorten zoogdieren zoals reeën, damherten, muizen en vossen, maar ook vogels, vissen en insecten.

Enerzijds is het de taak van de gemeente om verschillende diersoorten te beschermen en in nood te helpen, terwijl anderzijds dezelfde diersoort een gevaar kan voorkomen voor de volksgezondheid of verkeersveiligheid. Hierdoor ontstaan er soms schurende kwesties, waarbij het aan de gemeente is om adequaat te handelen.

Rol van de gemeente

In iedere gemeente leven een groot aantal dieren in het wild, ook in stedelijk gebied. Ze dragen bij aan een levendige en groene gemeente en dit is een reden om hun aanwezigheid te bevorderen. Dieren in een stad of dorp komen regelmatig in het nauw door bijvoorbeeld ruimtelijke ingrepen of bij beheer van de openbare ruimte. Uitgangspunt van de gemeente is respectvol om te gaan met in het wild levende dieren. Dit kan door hun belangen mee te wegen bij ingrepen in de openbare ruimte, beheerplannen, faunabeheer, het tegengaan van overlast door dieren en opvang van wilde dieren.

Opvang wilde dieren

Naast onze wettelijke taak met betrekking tot het opvangen van dieren met een vermeende eigenaar, heeft de gemeente ook een contract opgesteld voor de opvang van hulpbehoevende in het wild levende dieren. Dit is vooralsnog geen wettelijke taak van de gemeente, maar wij voelen de verplichting om ook professionele hulp te bieden aan de wilde dieren die binnen de gemeentegrenzen leven. Hierbij kan gedacht worden aan verkeersslachtoffers, raamvliegers en slachtoffers van bijtincidenten door honden en katten. Een van de ketenpartners van de gemeente Groningen is de Fûgelhelling in Ureterp. Zij zorgen voor de opvang en verzorging van hulpbehoevende in het wild levende dieren via de Dierenbescherming in de gemeente Groningen. De Dierenbescherming en Fûgelhelling maken onderling afspraken over het contract.

Ambitie:
De gemeente wil in de toekomst de kennis van inwoners vergroten over hoe om te gaan met hulpbehoevende dieren. Dit willen wij graag oppakken in samenwerking met de Fûgelhelling. Het doel is om onnodig lijden te verkleinen en ook om ervoor te waken dat dieren onnodig in een opvang terecht komen.

Ambitie:
Preventieve maatregelen nemen op zogenaamde “hotspots” om aanrijdingen tussen reeën en vervoersmiddelen te voorkomen.

Beheer openbaar groen

In het groenplan “vitamine G” dat in 2020 is vastgesteld, is de visie neergelegd met betrekking tot het ontwikkelen en beheren van het openbaar groen in de gemeente. In dit plan wordt het belang van groen in de leefomgeving benoemd en ingezet op meer groen voor mens en dier.

De gemeente Groningen wil niet alleen inzetten op meer groen. Zij wil ook bestaande stukken groen zoveel mogelijk aan elkaar koppelen. Hierdoor ontstaat meer samenhang tussen gebieden en wordt een groen netwerk gecreëerd. Dieren krijgen meer leefgebied en uitwisseling tussen deelpopulaties wordt bevorderd. Ook willen we zorgen voor een hogere biodiversiteit in bebouwd gebied, door de aanleg van meer extensief beheerde kruidenvegetaties in plaats van strak gemaaide gazons of door bestaande gazons om te vormen tot kruidenvegetaties. Kruidenrijke vegetaties bieden veel meer diversiteit in structuur, plekken voor dieren om te schuilen, veel meer bloemen voor insecten, en zijn bovendien beter bestand tegen droogte of extreme regenval. Daarnaast willen we meer struweel aanplanten voor vogels, insecten en zoogdieren en meer verwilderde plekken in de stad die goed zijn voor dier en plant (en mensen). En tenslotte streven we naar meer natuurlijke overgangen tussen bijvoorbeeld houtopstanden of tussen water en naastliggende kruidenvegetaties. Passend, structureel en gefaseerd ecologisch beheer is voor het behoud en ontwikkelen van natuurwaarden essentieel.

Natuurinclusief bouwen

Natuurinclusief bouwen houdt in dat natuur geïntegreerd wordt in de bouw, verbouw of renovatie van woningen en bedrijfspanden en zo mogelijk de directe omgeving. Denk bijvoorbeeld aan het realiseren van dak-, en gevelgroen of nestplekken voor gierzwaluwen, vleermuizen en huismussen. Natuurinclusief bouwen levert een bijdrage aan de instandhouding van diersoorten. Tegelijkertijd draagt het bij aan een prettige leefomgeving. De gemeente Groningen wil inzetten op natuurinclusief bouwen om bij te dragen aan doelstellingen met betrekking tot biodiversiteit, ecologie en klimaatadaptatie. Er wordt momenteel ingezet op het ontwikkelen van beleidsregels waaraan voldaan moet worden bij projecten. Het idee daarbij is dat ontwikkelende partijen, aan de hand van de nieuwe beleidsregels, zelf kiezen welke maatregelen zij willen toepassen om gebouwen natuurinclusief te maken en op deze wijze een bijdrage leveren aan de biodiversiteit en instandhouding van verschillende diersoorten.

Ruimtelijke ingrepen

Bij de (her)inrichting van eigendommen van de gemeente zoals wegen, groengebieden en kunstwerken worden tijdens de voorbereidingsfase (startnotitie) ecologische doelen opgesteld aan de hand van het ambitieweb. Deze doelen hebben ook betrekking op de dieren in en rondom de gemeente. Het gaat daarbij om zowel doelen die vanuit de landelijke wetgeving vereist zijn, als doelen die vanuit het gemeentelijk beleid gewenst zijn.

Oevers, vijvers en plassen

Bij de aanleg van nieuwe waterpartijen is het streven dat er uittreedmogelijkheden zijn voor dieren zodat, ze aan weerszijde passeerbaar zijn voor fauna. Natuurvriendelijke oevers hebben veruit de voorkeur maar zijn niet altijd gewenst of mogelijk. Voor de zogenaamde harde oevers of kades kun je denken aan kleinschalige maatregelen zoals een voorziening zodat bv jonge eendjes maar ook egels uit het water kunnen komen. Op veel plekken in de gemeente is dit reeds gerealiseerd bij bestaande waterpartijen.

Ambitie:
Bij het aanpakken van waterpartijen of de aanleg van nieuwe waterpartijen wordt er gestreefd om de waterpartij passeerbaar te maken voor fauna.

Faunavoorzieningen

Bij een ruimtelijke ingreep aan bebouwing is de gemeente sinds 2019 gebonden aan de generieke ontheffing van de Wet natuurbescherming. Het gaat daarbij om de stad Groningen en Hoogkerk en geldt voor een aantal vleermuissoorten, gierzwaluw en huismus. Aan de hand van de generieke ontheffing wordt per ingreep bepaald welke, hoeveel en waar faunavoorzieningen komen in de bebouwing. Daarnaast worden meestal naar aanleiding van het doelsoortenbeleid nog extra maatregelen voor overige soorten opgenomen. Deze voorzieningen of overige maatregelen worden in overleg met de specialist ecologie van de gemeente vastgesteld. Voor de oude gemeente Haren en Ten Boer geldt dat we zoveel mogelijk willen aansluiten op de regels die gelden vanuit de generieke ontheffing en op het beleid dat voor de stad en Hoogkerk al is opgesteld.

Ecologische verbindingszones

De gemeente Groningen heeft een Stedelijke Ecologische Structuur opgesteld (SES), waarin te behouden en te versterken ecologische verbindingszones aangewezen zijn. Dit is vastgelegd op de SES. Dit ruimtelijk beleid, met deze kaart, is van toepassing op de voormalige gemeentegrenzen; dus zonder Haren en Ten Boer. Er wordt nu gewerkt aan een nieuwe kaart die de huidige gemeente dekt, namelijk “de gemeentelijke ecologische structuur”. Hierbij worden tevens nieuwe barrières gelokaliseerd. Bij nieuwe ruimtelijke ingrepen worden de plannen hierop afgestemd en faunapassages aangegeven. Dit ter preventie van een stijging van het aantal dierlijke verkeerslachtoffers en om uitwisseling tussen deelpopulaties mogelijk te maken en zo populaties robuuster te maken. De aanleg van ecologische verbindingszones komt tot stand na overleg met een specialist groen en specialist ecologie. De focus ligt hierbij op de doel- en begeleidende soorten, zoals deze zijn omschreven in het ecologisch beleid van de Gemeente Groningen.

Evenementen in parken

In verschillende parken binnen de gemeentegrenzen van Groningen worden evenementen georganiseerd, denk hierbij aan het Stadspark of Noorderplantsoen. Vanuit de Wet Natuurbescherming dient eenieder voldoende zorg in acht te nemen voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Handelingen die nadelige gevolgen hebben voor in het wild levende dieren, planten en hun directe leefomgeving moeten achterwegen gelaten worden. Als een evenement gevolgen kan hebben voor de natuur, moet de organisator zich op de hoogte stellen van de aanwezige natuurwaarden, kwetsbaarheid en eventuele nadelige gevolgen voor de natuur. Evenementen kunnen negatieve effecten hebben op dieren door onder andere licht, geluid, trillingen, optische verstoring, bodemverdichting en cumulatie. Bij de uitvoering van een evenement moeten deze nadelige effecten op dieren zoveel mogelijk worden voorkomen, beperkt worden of ongedaan gemaakt worden.

De ecologen van de gemeente kunnen om advies gevraagd worden middels een ecologische toets voorafgaand aan een evenement. Ook kunnen zij adviseren over te nemen maatregelen, zodat de effecten beperkt blijven. De organisator van een evenement blijft eindverantwoordelijk voor de naleving van de Wet Natuurbescherming.

Gebruik van vuurwerk

Sinds de jaarwisseling van 2015-2016 zijn er in de gemeente Groningen vuurwerkvrijezones. Deze zones zijn ingesteld om mens en dier extra bescherming te bieden tegen gevaar, schade en overlast. Omgeving kinderboerderij Stadspark, kinderboerderij Eelderbaan, manege de Oude Held en de paardenstallen Nationale Politie zijn onder andere vuurwerkvrije zones. In het huidige criterium om vuurwerkvrije zones in te stellen wordt dierenwelzijn meegenomen.

Ambitie:
In 2025 is er een vuurwerkvrije zone ingesteld in de omgeving van alle kinderboerderijen in de gemeente Groningen en hebben we gekeken naar de mogelijkheden om een vuurwerkvrije zone in parken te hanteren.

Lichthinder

De stad grenst op verschillende plaatsen aan landschappelijke gebieden, die ecologisch van grote waarden zijn en onderdeel uitmaken van het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen Ecologische Hoofdstructuur) of de Stedelijke Ecologische Structuur (SES). Openbare en particuliere verlichting hebben consequenties voor de natuurlijke omstandigheden van diersoorten. Dieren hebben van nature een dag- en nachtritme, dat wisselt afhankelijk van de seizoenen. Dit dag- en nachtritme bepaalt de rustperioden, foerageren, winterslaap, voortplanting en andere levensnoodzakelijke activiteiten. Openbare verlichting kan verstoring veroorzaken in dit ritme. Sinds 2006 heeft de gemeente een beleidsplan voor openbare verlichting, waarin ook aandacht besteed is aan de gevolgen van openbare verlichting voor de dieren die in de gemeente leven. We kijken in gebieden binnen het NNN en de SES of openbare verlichting werkelijk nodig is. En als verlichting in die gebieden onvermijdelijk is, kijken we naar maatregelen om de verstoring te verminderen. Maatregelen die genomen kunnen worden zijn, het aanpassen van armaturen, brandtijd verkorten, veroorzakers van fel licht vervangen en/of grondspots beperken.

Milieuvervuiling

De afgelopen jaren had de gemeente Groningen al een actief ontmoedigingsbeleid ten aanzien van het oplaten van (wens)ballonnen. Sinds 1 januari 2020 hanteert de gemeente een verbod op het oplaten van (wens)ballonnen in de openbare ruimte. Ballonnen die in de buitenlucht worden losgelaten om door de wind te worden meegevoerd komen vroeg of laat op niet te voorziene plaatsen weer op de aarde. Dit zwerfafval vervuilt het milieu, draagt bij aan de “plastic soep” en veroorzaakt dierenleed als dieren het opeten of erin verstrikt raken. Ook ballonnen van biologisch afbreekbaar materiaal zoals latex, breken vaak niet snel genoeg af om het eten ervan door dieren te voorkomen. Daarbij geven wensballonnen met brander risico’s op brand. Het verbod is vastgelegd in de APVG 2021.

Ook is in het evenementenbeleid een verbod opgenomen voor het gebruik van confetti. Daarmee wordt voorkomen dat kleine plastic stukjes in het milieu terecht komen en daarmee schade aanrichten aan bijvoorbeeld dieren. Daarnaast is de gemeente actief bezig met het terugdringen van het gebruik van (wegwerp) plastic en volgt daarin ook de landelijke richtlijnen.

Viswater en vissen

De gemeente heeft een wettelijke taak om de (kwaliteit van) de leefomgeving van dieren in het wild in stand te houden. Dit pakken wij samen op met de Waterschappen en Hengelsportfederatie Groningen Drenthe. Vanuit het perspectief leefomgeving/ gezondheid, maar ook vanuit het perspectief flora en fauna. Het is dus de taak van het waterschap en gemeente Groningen om een leefomgeving te handhaven op plekken waar vis voorkomt en waar dit ook tot de doelstellingen behoort. Voor een deel van de stadswateren geldt dat de functies van oppervlaktewater in conflict kan komen met een goede leefomgeving voor vissen. Dit is vooral van toepassing op plekken/vijvers waar riooloverstorten aanwezig zijn. Hierbij is ook een sterke relatie met klimaatverandering, en dan met name de verdroging en warmere omstandigheden. Sportvisserij Groningen Drenthe investeert samen met de gemeente Groningen om de problemen te beperken, denk hierbij aan een calamiteitentrailer met onder meer beluchtingsapparatuur, netten, elektrovis-apparatuur om vissterfte te voorkomen of beperken.

Momenteel wordt er een visplan opgesteld waarin o.a. het bevorderen van de vismigratie en schuilmogelijkheden voor vissen in de diepen meegenomen worden.

Op het gebied van hengelsport is de gemeente gebonden aan landelijke wetgeving en heeft de gemeente het visrecht verhuurd aan de Hengelsportfederatie Groningen-Drenthe. Zij geven toestemmingsdocumenten (Vispas) uit. Ook zijn zij mede verantwoordelijk om de visstanden te beheren. Een aantal gebieden in de gemeente Groningen zijn aangewezen als verboden te vissen om ecologische of recreatieve overwegingen. In 2021 is een nieuwe viskaart opgesteld. De gemeente Groningen heeft geen bevoegdheden om vissen te verbieden vanwege dierenwelzijn. Het welzijn van de vissen wordt geborgd en gehandhaafd middels de Vispas en de hieraan verbonden regels.

De Hengelsportfederatie Groningen-Drenthe heeft ook een meldpunt vissterfte. Inwoners kunnen daar een melding doen als dode vissen of naar lucht happende vissen waargenomen worden.

Jacht, schadebestrijding en faunabeheer

De regels voor jacht en schadebestrijding zijn opgenomen in de Wet Natuurbescherming en uitgewerkt in provinciale faunabeheerplannen. In principe liggen er geen bevoegdheden bij de gemeente, tenzij de gemeente grondeigenaar is. Wij hebben als gemeente het uitgangspunt om geen jachtrechten te verlenen op gemeentelijke eigendommen en in principe gaan we wildschade tegen met diervriendelijke maatregelen. Er is dan ook geen sprake van jacht voor diersoorten die landelijk vrijgesteld zijn binnen de gemeentegrenzen voor zover de grond eigendom is van de gemeente. De inzet van schadebestrijding moet passen binnen het provinciale afwegingskader zoals opgenomen in de faunabeheerplannen van de provincie Groningen.

Beheersing van overlast door dieren

Waar mensen en dieren samenleven, kunnen zij (over)last van elkaar ervaren. Veel dieren die overlast kunnen veroorzaken zijn beschermd op basis van de Wet natuurbescherming. Overlast is een subjectief begrip, waar de één geniet van de dieren, kan een ander het ervaren als overlast. Overlast wordt vaak veroorzaakt door geluid, uitwerpselen en schade.

De gemeente heeft een wettelijke plicht om plaagdieren die een bedreiging vormen voor de volksgezondheid – en veiligheid te weren en bestrijden. Bij de gemeente Groningen zetten we in op preventie en voorlichting. Pas in laatste instantie, indien voorlichting én het treffen van preventieve maatregelen niet dermate effectief gebleken zijn, ter voorkoming van overlast en schade, kan bestrijding ingezet worden.

Overlast wordt met name veroorzaakt door een aantal diersoorten, zoals duiven, ganzen, kraaiachtigen, konijnen, meeuwen, steenmarters en ratten. Deze dieren leven vaak in de stad een ongezond leven door slecht en overmatig voedsel. Hierdoor heeft de gemeente al een algeheel voederverbod voor dieren.

Soms wordt de overlast veroorzaakt door een dier dat (inter)nationaal beschermd is, zoals de roek of steenmarter. Dit houdt in dat het dier niet gedood, verwond en/of gevangen mag worden, het dier mag niet verontrust worden en het nest van het dier mag niet vernietigd of verplaatst worden, tenzij er een ontheffing verkregen is van de provincie. Als de overlast dusdanig groot is, dat de volksgezondheid eronder lijdt, dan kan de gemeente een ontheffingsaanvraag indienen.

In de gemeente Groningen leven ook meerdere populaties boerenganzen in de binnen bebouwde kom. De ganzen hebben hun rustplaatsen in de publieke buitenruimte en foerageren hier ook. Ze kunnen bijdragen aan een prettige leefomgeving, maar tegelijkertijd ook soms overlast voorzaken als de populaties te groot worden. Zo kunnen de dieren voor onveilige verkeersituaties zorgen op fietspaden en autowegen. Om overlast en onveilige situaties te voorkomen doet de gemeente Groningen aan populatiebeheer. Hiervoor huurt de gemeente Hofganzen ganzenbescherming Nederland in. Zij beheren de populaties boerenganzen, middels nestbeheer, op een duurzame en diervriendelijke manier.

Ambitie:
In 2022 een beleidsplan opstellen gefocust op preventie met daarin een aanpak & werkwijze voor de meest voorkomende plaagdieren.

Ambitie:
Er volgt in 2022 een pilot om een duiventil te plaatsen in het Stadspark om eventuele overlast te beperken.

Invasieve exoten

Invasieve exoten zijn diersoorten die van nature niet voorkomen in Nederland en die door menselijk handelen hier terecht zijn gekomen. Vaak kunnen ze schadelijk zijn voor de natuur, andere diersoorten of ziektes meebrengen. Als de dieren zich in Nederland vestigen en zich snel kunnen vermeerderen, spreken we van een invasieve exoot. De provincies zijn primair verantwoordelijk voor het uitvoeren van de Europese richtlijnen betreffende de Unielijst. Zij nemen eliminatie- en beheersmaatregelen, samen met water- en terrein beherende instanties, zoals de gemeente. De gemeente hanteert hierin geen actief beleid, maar werkt samen met de provincie om de soorten te beheersen en/of elimineren. Soorten die voorkomen in de gemeente Groningen zijn de beverrat, muskusrat, wasbeer, wasbeerhond, nijlgans, rosse stekelstaart, lettersierpad, Chinese wolhandkrab, gevlekte Amerikaanse rivierkreeft en rode Amerikaanse rivierkreeft.

Samenvattend

Het uitgangspunt van de gemeente is om respectvol om te gaan met in het wild levende dieren. Dit doen we door bij onze ruimtelijk ingrepen rekening te houden met de leefgebieden van de daar levende dieren. En door wilde dieren waar mogelijk zo weinig mogelijk te verstoren tijdens festiviteiten. In de toekomst wil de gemeente in zetten op het voorkomen dat grote groepen dieren overlast voorzaken. Ook wil de gemeente de kennis van de inwoners vergroten om onnodig lijden van gewonde wilde dieren te voorkomen. Hiervoor hebben we ambities opgesteld. Echter is het door de beperkte financiële mogelijkheden niet haalbaar om alle ambities direct uit te voeren, maar moet de gemeente prioriteren.

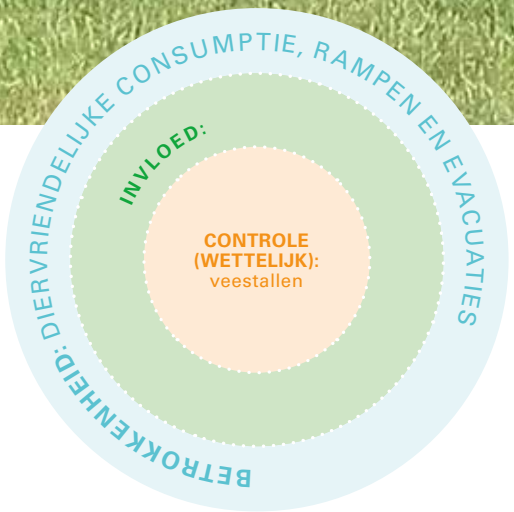
Ambitie
In het wild levende dieren
De gemeente wil in de toekomst de kennis van inwoners vergroten over hoe om te gaan met hulpbehoevende dieren. Dit willen wij graag oppakken in samenwerking met de Fûgelhelling. Dit om onnodig lijden te verkleinen en ook om ervoor te waken dat dieren onnodig in een opvang terecht ko-men
Preventieve maatregelen nemen op zogenaamde “hotspots” om aanrijdingen tussen reeën en vervoersmiddelen te voorkomen
Elke waterpartij passeerbeer maken voor fauna.
Een vuurwerkvrije zone in stellen in de omgeving van alle kinderboerderijen.
In 2022 een beleidsplan opstellen gefocust op preventie met daarin een aanpak & werkwijze voor de meest voorkomende plaagdieren
Er volgt een pilot om een duiventil te plaatsen in het Stadspark om eventuele overlast te beperken.

6. Landbouwdieren

Landbouwdieren zijn dieren die gehouden worden voor productiedoeleinden, denk hierbij aan melk, vlees, wol of eieren.

De bekendste landbouwdieren zijn runderen, varkens, kippen en geiten. Landbouwdieren treffen we vaak in het buitengebied aan op boerenbedrijven. De boer is verantwoordelijk voor de zorg en welzijn van zijn dieren.

Rol van de gemeente

We omarmen de boeren binnen de gemeentegrenzen als van ons. We stimuleren samenwerking, het sluiten van kringlopen en werken mee bij het overstappen naar kringlooplandbouw en natuurinclusieve landbouw. Als gemeente handelen we vanuit onze ambitie voor een duurzamere voedselproductie, korte ketens en natuurinclusieve landbouw. Een transformatie naar een meer duurzame landbouw mét voldoende inkomen voor de boer, vraagt vooral op Europees- en rijksniveau maatregelen. Als gemeente is onze rol in relatie tot landbouw relatief bescheiden. We steunen waar dat kan en leggen als gemeente accenten op onderwerpen waar we lokaal het verschil kunnen maken.

Megastallen

De gemeente toetst de gebouwen aan de hand van het Bouwbesluit. De nieuwbouweisen zijn op het gebied van brandveiligheid strenger dan die voor bestaande bouw, waar stalbranden voornamelijk voorkomen. De gemeente kan op grond van specifieke omstandigheden in en om de stal extra eisen stellen.

Ambitie:
De gemeente voorkomt met behulp van haar bestemmingsplannen de vestiging of uitbreiding van megastallen of niet-grondgebonden veehouderij binnen haar grenzen.

Natuurinclusieve landbouw

De gemeente Groningen ondersteunt de ontwikkeling van natuurinclusieve landbouw actief en neemt daarbij vooral een netwerkrol aan. Dit doen we onder andere door de samenwerking met (collectieven van) agrariërs te versterken. Het stimuleren van korte ketens is een essentieel onderdeel hierin, waarin de boeren via een gezond bedrijfssysteem ook gezond voedsel produceert. We volgen de ontwikkelingen in het kader van de transitie naar natuurinclusieve landbouw en de eventuele implicaties hiervan op het gebied van dierenwelzijn op de voet.

Omgevingsvisie

In 2018 is de omgevingsvisie “The next city” ontwikkeld. Met de omgevingsvisie geven we richting aan de ontwikkelingen die er op ons af komen. Op dit moment werkt de gemeente Groningen aan de actualisatie van de omgevingsvisie, mede omdat er over de invulling van het landelijk/agrarisch gebied alleen algemene uitspraken gedaan zijn. Bij de actualisatie van de omgevingsvisie geven we de kwaliteiten en opgaven van het landelijk gebied en de dorpen een plek. Landbouw is daarbij ook een van de thema’s. De verwachting is dat de omgevingsvisie in het eerste kwartaal van 2022 wordt vastgesteld door de raad.

Geitenhouderij

In 2020 telde de gemeente Groningen twee geitenhouderijen die gezamenlijk 85 geiten houden. De afgelopen jaren zijn er verbanden gelegd tussen het in de buurt wonen van geitenhouderijen en het risico op longontstekingen. In 2019 is een vervolgonderzoek gestart naar dit eventuele verband. De resultaten van dit onderzoek worden in 2024 gepubliceerd. Vooruitlopend op de uitkomsten van het onderzoek naar geitenhouderijen heeft de gemeente Groningen een voorbereidingsbesluit genomen. Dit houdt in dat het niet mogelijk is om een nieuwvestiging van geitenhouderij te starten, het omschakelen van een agrarische bedrijf naar geitenhouderij niet mogelijk is en dat bestaande geitenhouderijen het aantal geiten niet mogen uitbreiden.

Diervriendelijke consumptie

De gemeente Groningen vindt gezond, regionaal en duurzaam eten belangrijk. De opgestelde voedselagenda geeft richtlijnen aan het invullen van het voedselbeleid van de gemeente. De gemeente Groningen geeft zelf het goede voorbeeld door eisen te stellen op het gebied van dierenwelzijn voor de gebruikte dierlijke producten, zoals vlees, zuivel en eieren. We hebben vastgelegd dat de gebruikte dierlijke producten van dieren moeten voldoen aan bovenwettelijk gestelde eisen in het kader van dierenwelzijn. Zo moeten de dieren een grotere leefruimte hebben gehad, een vrije uitloop, gezond voer en minder ingrepen ondergaan hebben. De visproducten zijn afkomstig van duurzaam gevangen of gekweekte vissers.

Een van de doelstellingen van de gemeentelijke ambitie is het verminderen van het dierlijke voedingspatroon. Momenteel verminderen we de dierlijke consumptie in onze bedrijfskantines al door plantaardige alternatieve aan te bieden. Daarnaast wordt bij de inventarisatie van recepties en evenementen door de cateraar standaard uitgegaan van een menu zonder vlees of vis. Dit wordt duidelijk naar de aanvrager gecommuniceerd en deze kan vervolgens aangeven of er alsnog vlees, vis of andere wensen zijn.

Dit past bij het principe ‘Carnivoor geef het door’. Het verminderen van het dierlijke voedingspatroon draagt bij aan de gezondheid en welzijn van mens, dier en milieu. Door onze inwoners bewuster te maken en informatie over alternatieven te geven kunnen we een bijdrage leveren aan een gezonder en duurzamer Groningen. Dat willen we doen door:

1. samen met onze cateraar de komende twee jaar te onderzoeken hoe we kunnen bijdragen aan de beweging naar een meer plantaardig voedingspatroon, beginnend in de bedrijfsrestaurants van gemeente Groningen. We gaan samen na welk aanbod en welke strategieën haalbaar zijn en zullen korte termijn doelen opstellen per cateringlocatie. We bordurend voort op resultaten en leerlessen van De Streekkantine.

2. met de opleiding Food, Life & Innovation van Terra en Jong Leren Eten (GGD) een programma te ontwikkelen voor het voortgezet onderwijs. Voorlichting en praktijklessen om de leerlingen te ondersteunen bij het ontwikkelen een duurzaam en gezond eetpatroon met minder dierlijke eiwitten.

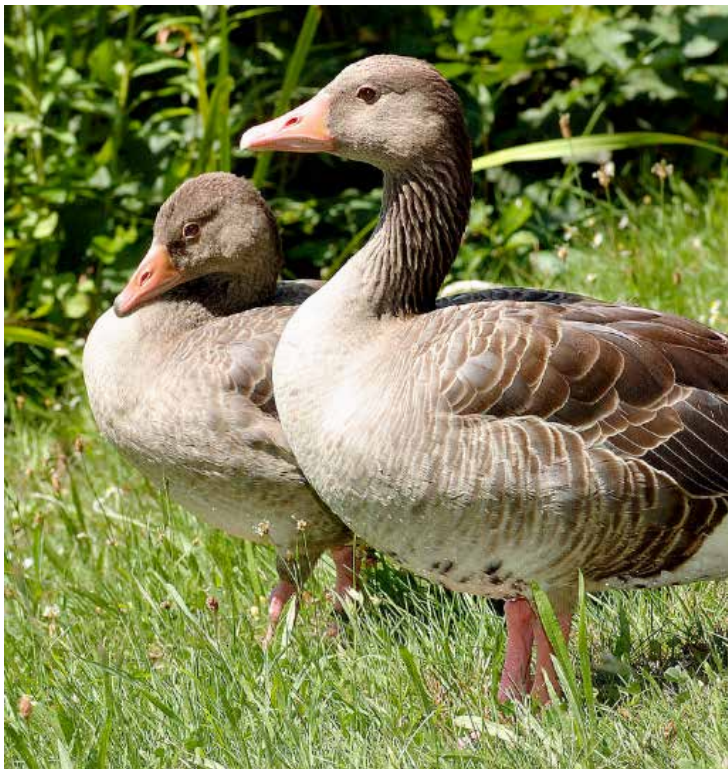
Draaiboek dieren bij evacuaties en rampen

De veiligheidsregio's zijn verantwoordelijk om een plan op te stellen voor crisisbeheersing tijdens rampen en evacuaties. De gemeente Groningen valt onder de veiligheidsregio Groningen. In het crisisplan staat de aanpak voor crisisbeheersing vastgelegd met daarbij de prioriteiten, taken, bevoegdheden, werkwijze en verantwoordelijkheden uitgelegd.

Met betrekking tot dieren(welzijn) zijn er drie scenario's beschreven, namelijk:

1. Draaiboek besmettelijke dierziekten
2. Draaiboek bevolkingszorg (noodopvang & verzorging)
3. Besmeurde vogels Nederlandse kust

Er wordt op gebied van deze thema's intensief samengewerkt met de politie, veiligheidsregio en de daartoe bevoegde rijksheren in het geval dat zich een scenario voordoet. Zie hiervoor ook de bestuurlijke netwerkkaarten van IFV.

Samenvattend

De gemeente heeft een beperkte rol omtrent het houden en welzijn waarborgen van landbouwdieren. De rijksoverheid is hier verantwoordelijk voor. Wel kan de gemeente kijken wat de mogelijkheden zijn binnen de eigen beleidsterreinen. Samen met de hulpdiensten van onze gemeenten handelen we adequaat bij rampen en crisis.

Ambitie
Landbouwdieren
De gemeente voorkomt met behulp van haar bestemmingsplannen de vestiging of uitbreiding van megastallen of niet-grondgebonden veehouderij binnen haar grenzen.

7. Belangrijke partners voor uitvoering beleid en realisatie doelen

Binnen de gemeente Groningen zijn veel organisaties bezig op gebied van dieren(welzijn). De gemeente wil graag de samenwerking tussen deze organisaties bevorderen alsmede het contact tussen deze organisaties en de gemeente warm houden. Daarom willen we per 2022 een overleg dierenaangelegenheden invoeren.

De betrokken partners komen eens in het halfjaar bij elkaar om ontwikkelingen omtrent dierenaangelegenheden te bespreken en ze te betrekken bij het opstellen en uitvoeren van het beleid. De volgende partners zijn bij dit overleg aanwezig: Dierenpolitie, Hondvriendelijk Groningen, Partij voor de Dieren en FaunaBeheerEenheid Groningen.

8. Ambities

De gemeente Groningen wil de komende jaren inzetten op het realiseren van de ambities op het gebied van dierenwelzijn en aangelegenheden. Echter is het door de beperkte financiële mogelijkheden niet haalbaar om alle ambities direct uit te voeren, maar worden de ambities pas uitgevoerd in het volgende collegetermijn (2022-2026). Concreet houdt dat per 2022 uitvoering gegeven wordt aan hetgeen dat het meest prioriteit heeft en onze wettelijk taak is. De gemeente geeft minder prioriteit aan de ambities die geen wettelijke taak van ons zijn.

Ambitie	Rol gemeente	Realisatie
Gezelschapsdieren		
Algemene ontheffing dierenambulance voor busbaan en parkeren	Wettelijk	2022
Voorlichting geven aan hondeneigenaren over de algemene opruimplicht en dit stimuleren	Invloed	2024
Centraal punt instellen voor meldingen hondenbijten	Wettelijk	2023
Vergoedingen van dierondersteunde interventies koppelen aan professionele organisaties	Wettelijk	2022
Alle gecontracteerde zorgboerderijen hebben het keurmerk kwaliteit laat je zien	Wettelijk	2023
Inwoners informeren over het chippen van huisdieren	Invloed	2025
Voorlichting verschaffen over de aanschaf en verzorging van dieren	Betrokken	2024
Dierenwinkels hebben het keurmerk dierbaar	Betrokken	2025
Een verbod instellen op het verkopen van dieren middels markten	Invloed	2023
Het kennisniveau van hulpverleners vergoten op gebied van dierenmishandeling i.r.t. huiselijk geweld	Wettelijk	2022

Ambitie	Rol gemeente	Realisatie
Hobbydieren		
Een schuilstalregeling opnemen in de bestemmingsplannen	Invloed	2023
Beleidskaders vastleggen betreffende het houden van dieren in hertenkampen	Invloed	2023
Dierenwelzijn als criteria meenemen in het programma van eisen bij inhuur van derden voor beheer	Invloed	2023
Een aparte pagina toevoegen aan de website van klimaatbestendig Groningen over hittestress bij dieren en wat inwoners hiertegen kunnen doen	Invloed	2022
Vergunningplicht invoeren voor kleine evenementen met dieren die nu met een melding kunnen volstaan	Invloed	2022
In het wild levende dieren		
De kennis van inwoners vergroten over hulpbehoevende dieren	Betrokken	2023
Preventieve maatregelen nemen op zogenaamde “hotspots” om aanrijdingen tussen reeën en vervoersmiddelen te voorkomen	Invloed	2024
Elke waterpartij passeerbaar maken voor fauna	Invloed	2025
Een vuurwerkvrije zone in stellen in de omgeving van alle kinderboerderijen.	Invloed	2025
Preventief plan schrijven om de oorzaken van de meestvoorkomende plaagdieren aan te pakken	Wettelijk	2022
Pilot starten om een duiventil te plaatsen in het Stadspark	Wettelijk	2022
Landbouw		
De vestiging of uitbreiding van megastallen of niet-grondgebonden veehouderij binnen haar grenzen voorkomen.	Wettelijk	2022
Het verminderen van het dierlijke voedingspatroon	Betrokken	2025

9. Financiën

Huidige situatie

Zoals gebleken is uit voorgaande hoofdstukken doet de gemeente Groningen al veel op het beleidsterrein van dierenaangelegenheden en welzijn. De kosten hiervan zijn verweven in de bestaande programmabegrotingen, zoals leefkwaliteit, stadsbeheer en handhaving. Denk hierbij aan de onderwerpen kinderboerderijen, ganzenbeheer, hondenbeleid en hertenkampen. Er zijn momenteel twee onderwerpen die onder dierenwelzijn vallen in de begroting, namelijk het basisarrangement dierennoodhulp en de kattenactie.

Begroting 2021 structuele kosten	
Basisarrangement dierennoodhulp	€ 285.770
Kattenactie	€ 5.000
Totaal huidige situatie	€ 290.770

Nieuw beleid

Naast de huidige structurele financiële middelen, vragen de nieuwe ambities ook meer financiële middelen en ambtelijke inzet. In de huidige collegetermijn is geen budget om de gevormde ambities te verwezenlijken. In de collegetermijn van 2022-2026 wordt gezocht naar financiële middelen om de ambities uit te voeren. De uitvoering van de nota zal vanaf deze termijn dan ook ingaan. Voor 2022 is er een incidenteel budget beschikbaar gesteld van € 75.000. Het structurele budget voor het basisarrangement bedraagt € 250.000 euro. De verwachte kosten voor het basisarrangement dierennoodhulp zijn echter € 300.000. Voor 2022 is dit bedrag daarom incidenteel aangevuld tot € 300.000 euro. Op basis van de nieuwe aanbesteding wordt gekeken welk bedrag vanaf 2023 structureel benodigd is.

De coördinatie van het thema dierenwelzijn wordt belegd bij de directie Stadsbeheer.
Er zal programma overstijgend gewerkt worden en de onderwerpen worden integraal opgepakt.

Daarvoor wordt een werkgroep dierenwelzijn ingesteld. Er wordt dan ook sterk geadviseerd om budget te vinden voor een coördinator dieren.

We moeten prioriteiten stellen in de activiteiten die we eerst uit gaan voeren, omdat er dekking gezocht moet worden in de collegetermijn 2022-2026. De prioriteiten liggen bij onze wettelijke taken, gevolgd door de zaken waar we invloed op uitoefen en als laatste de zaken waar we betrokken bij zijn.

Begroting dierenwelzijn 2022		
	Structureel	Incidenteel
Basis-arrangement dierennoodhulp	€ 250.000	€ 50.000
Kattenactie	€ 15.000	
Uitvoering ambities		€ 75.000
Totaal	€ 265.000	€ 125.000

10. Bijlage I schriftelijke reacties op dierennota

In deze bijlage is een samenvatting weer gegeven van de reacties die gekomen zijn op de concept nota of die benoemd zijn tijdens de inspraaksessie die gehouden is op 5 oktober 2021.

Organisaties die gereageerd hebben:

- Fauna beheer eenheid Groningen
- Faunavisie
- Groen Links
- Hondvriendelijk Groningen
- Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging
- Partij voor de Dieren
- Provincie Groningen
- Sportvisserij Groningen Drenthe
- Stadsduivenwerkgroep
- Dierenlot
- IVN
- Dierenpolitie
- Hengelsportvereniging
- Stichting Boeremapark
- NDE
- Milieudienst Groningen
- Dierenbescherming afdeling Noord
- Vereniging Dierenambuolance Groningen
- Duke Faunabeheer
- Partij van de Arbeid
- Fugelhelling
- Beestenborg

In de tabellen hieronder is een samenvatting te vinden van de schriftelijke reacties en de punten die benoemd zijn tijdens de inspraaksessie van 5 oktober. In totaal hebben 22 partijen meegedacht en gelezen met de nota. Hieruit zijn ruim 70 punten naar voren gekomen die we mee kunnen nemen in de nota. Ongeveer 2/3e van de punten die naar voren zijn gekomen, zijn meegenomen in de nota. De punten die niet meegenomen zijn, zijn met name niet meegenomen om de redenen: Buiten de scope van de nota, Niet een verantwoordelijkheid van de gemeente of past niet binnen de huidige lijn van het beleid. Naast inhoudelijke reacties zijn er ook goede tips voor de toekomst meegegeven door verschillende partijen, deze nemen wij mee in de werkwijze van de gemeente. Ook zijn er een aantal thema's die de stakeholders graag toegevoegd wilden hebben. Een aantal hiervan hebben we meegenomen.

Algemeen

Algemeen & toevoeging thema's	Overgenomen ja/nee
Maak ambities SMART en scherp	Ja, waar de doelen SMART konden hebben we dit ingevoerd, alleen is het niet haalbaar om alle ambities SMART te maken. De reden hiervoor is dat alleen het budget voor 2022 vastgesteld is. Na 2022 zou in het nieuwe college budget gezocht moeten worden voor de uitvoering van alle ambities en hierop prioriteiten.
Uitvoering concreet maken	Zie opmerking hierboven
Inzetten op preventie en toelichting	Ja
Document flexibel maken -> meebewegen met ontwikkelingen	Ja
Het meewegen van belang van (alle (relevante) type) dieren borgen, bijvoorbeeld door verplichte dierenparagraaf in te voeren bij relevante beleidsstukken.	Ja, dit nemen we momenteel al bij veel beleidsterreinen mee
Aanpassing aan begrip dierenwelzijn	Nee, de uitleg van het gebruikte begrip is algemeen gebruikt en wordt ook door adviesorganen van het ministerie erkent en ook op deze wijze gebruikt.
Jaarlijkse evaluatie omtrent dierenbeleid houden voor de raad	Ja, we gaan het beleid met de raad evalueren, maar dan op de helft van het termijn. Een jaarlijkse evaluatie zal teveel werklast met zich meebrengen.
Het onderwerp Invasieve Exoten toevoegen aan de nota	Ja
Het onderwerp Zoonose/ vogelgriep toevoegen aan de nota	Nee, dit valt primair onder de verantwoordelijkheid van de Rijksoverheid en de uitvoering hiervan bij de veiligheidsregio. Wel werken we als gemeente samen met de veiligheidsregio, alleen bepalen zij het beleid
Educatie aan kinderen omtrent dierenwelzijn en voedselindustrie	Nee, onderwijsinstellingen zijn primair bedoelt om educatie te geven aan kinderen over diverse onderwerpen. Wij vinden het dan ook niet de taak van de gemeente om hier zaken aan toe te voegen.
Proefdiervrij inkoopbeleid hanteren	Ja, de gemeente heeft momenteel een proefdiervrij inkoopbeleid voor schoonmaakmiddelen. Daarnaast hanteert de gemeente een overkoepelend kader, waarin duurzaamheid is opgenomen voor het inkopen van producten en diensten, waarin een aantal voorbeelden van proefdiervrije zaken genoemd zijn.

Gezelschapsdieren

Onderwerp	Opmerking	Overgenomen Ja/nee
Rol gemeente	Duidelijker formuleren	Ja
Opvang huisdieren	beleid opstellen over financiën en capaciteit dierenambulance in geval van zich snel verspreidende infectieziekten onder dieren, zoals de vogelgriep. Calamiteitendraaiboek is nodig waarin partijen als gemeente, Veiligheidsregio en dierenambulance samen optrekken.	Nee, dit valt onder de verantwoordelijkheid van de veiligheidsregio. Hier hebben we contact mee.
	Verbetering en professionalisering dierenopvang is nodig, vooral de capaciteit moet omhoog. Kijken naar uitbreiding gemeentelijke subsidies voor dierenopvangcentra en de dierenambulance. De gemeente is groter geworden, dus een bijstelling is nodig van de benodigde dierenopvangcentra en hun aanrijroutes. kijk ook naar opvang in de regio en aanrijroutes naar dierenopvangcentra.	Ja, de gemeente indexeert elk jaar de kosten
	Graag zouden wij in de nota een duidelijke toelichting hierop en wat het in de praktijk voor dieren betekent als de eigenaar na 14 dagen niet gevonden wordt en wat het betekent voor wilde dieren?	Ja
	Evaluatie dierenbescherming en onderaannemers meenemen	Ja
Hondenbeleid	Uitbreiden hondenlosloopgebieden	Ja, de gemeente evalueert elk jaar de hondenloopterreinen en kijkt daarbij naar mogelijkheden.
	Instrumenten inzetten om opruimplicht positief te stimuleren	Ja, als ambitie

Onderwerp	Opmerking	Overgenomen Ja/nee
Hondenbeleid	Meer handhaven op opruimplicht	Nee, de opruimplicht is lastig handhaafbaar, omdat het op heterdaad moet gebeuren. Hierbij zijn mensen wel geneigd om het op te ruimen als zij een BOA zien rondlopen. Daardoor is het in de praktijk lastig te realiseren
	Ook loslooproutes maken in de gemeente	Ja, er zijn een aantal loslooproutes, zoals het Noorderplantsoen en Stadspark
	In nieuwe wijken bij de planfase hondenloslooopterreinen/ routes meenemen	Ja, in de planfase van de aanleg van nieuwe wijken wordt naar verschillende voorzieningen gekeken, ook hondenlos-loopterreinen. Alleen hierbij moet wel draagvlak zijn van de nieuwe bewoners. In de planfase kan dat er soms nog niet zijn.
	Zéér uitgebreide gemeentelijke voorlichting geven over wat er allemaal bij komt kijken om een huisdier (vooral: hond) in huis te nemen	Ja, er komt een gemeentelijke pagina met daarin verwijzingen. Echter is het niet de verantwoordelijkheid van de gemeente om aan inwoners aan te geven hoe zij hun huisdieren moeten houden
	puppy- en hondentrainingen zeer aanmoedigend, mogelijk zelfs deels gesubsidieerd, worden aangeboden	Nee, het is financieel niet haalbaal om puppy en hondentrainingen te subsidiëren. Diereneigenaren zijn zelf verantwoordelijk voor de verzorging en onkosten van hun dier.
	Méér bewustzijn en kennis/kunde onder BOA's en politie m.b.t. hondenbeleid en uitbreiding van deze signaleringsfunctie naar andere overheids- of zorginstellingen	Ja, tijdens hun opleiding wordt hier al aandacht aan besteed.
	'appèlplicht' invoeren ipv de een aanlijnplicht	Nee, dit kan voor onveilige situaties zorgen als eigenaren niet voldoende zeggenschap hebben over hun hond. Denk daarbij aan dat de dieren plots de straat op kunnen rennen. Daarnaast zijn er honden die niet los kunnen vanwege trauma, waardoor honden onderling kunnen gaan vechten.

Onderwerp	Opmerking	Overgenomen Ja/nee
Agressieve honden	Centraal meldpunt bijtincidenten	Ja
Dieren in de zorg		
Destructie van dieren	Chippen controleren en registreren van gevonden doden dieren door gemeente	Nee, in de praktijk haalt de dierenambulance dode gezelschapsdieren op. Waardoor het voor de gemeente niet relevant is om dit mee te nemen.
Zwerfkatten	Aangeven of TNR al gedaan wordt	Ja
	Lobby naar rijk om katten verplicht te laten chippen	Nee, er is een landelijke pilot waarbij de gemeente Groningen besloten heeft om niet mee te doen door de financiële kosten dat het met zich mee zou brengen.
	IPV TNR TNRC toepassen	Nee, de TNR methode wordt met nam toegepast op overlast gevende locatie door katten a.h.v. meldingen van burgers. Hierbij zetten we een TNR actie op, waarbij na de actie nagenoeg geen klachten meer waargenomen wordt. Een monitoringssysteem opzetten zou daarbij geen toegevoegde waarde hebben om het doel te behalen.
Verantwoord huisdieren-bezit	(laagdrempelige) Cursus aanbieden omgang huisdier tegen geringe kosten (voor kwetsbare)	Nee, wij willen graag eigenaren attenderen op hun eigen verantwoordelijkheid bij het houden van een huisdier.
	144 toevoegen website groningen	Ja
	Houdverbod voor sommige eigenaren invoeren	Nee, dit is alleen mogelijk bij zware bewijslast, waarbij de burgemeester de beslissing neemt. Een houdverbod zou door de NVWA afgegeven moeten worden. Hiervoor is de gemeente niet bevoegd. Wel kunnen wij dieren in beslag nemen. Hiervoor heeft de gemeente een procedure.
	Voorlichting geven vrijlaten katten	Ja
	Voorlichting geven over opvoeding en verzorging nieuwe huisdiereigenaren	Ja

Onderwerp	Opmerking	Overgenomen Ja/nee
Verantwoord huisdieren-bezit	Kinderen op scholen kennis te laten maken met het project hond in de klas	Nee, onderwijsinstellingen zijn primair bedoelt om educatie te geven aan kinderen over diverse onderwerpen. Wij vinden het dan ook niet de taak van de gemeente om hier zaken aan toe te voegen.
	Naast kattenactie ook hondenactie opzetten voor steriliseren/ castreren/chippen	Nee, de katten actie is met name bedoeld als middel om het aantal zwerfkatten te reduceren. De gemeente ervaart geen last van zwerfhonden. Daarnaast is er al een wettelijke verplichting om honden te chippen.
	Voorkeursbeleid opstellen m.b.t. asiel tov dierenwinkel	Nee, wij kunnen geen voorkeursbeleid hanteren als gemeente. Wel willen wij burgers attenderen op asiels middels de website
	Inzetten op preventie van dumpen van dieren	Ja
Dieren en kwetsbare groepen	Uitbreiding financiële regeling minima (met evt. dierenvoedselbank en dierenartskosten)	Nee, dit valt buiten de scope van het minima beleid. Zie hiervoor ook de beantwoording van de raadsbrief in de armoedenota: Toekomst met perspectief
	Motie “dierenhulp voor minima” toevoegen	Ja, de reactie op de motie is toegevoegd in de nota
	Opvanglocatie voor dieren van huiselijk geweld (zoals Veilig Thuis en blijf van mijn dier) regelen	Nee, het is een vrije keuze van de opvanglocaties om dit wel of niet in te voeren. Er is hier momenteel een pilot voor bij een van de opvanglocaties. De gemeente omarmt dit en benoemt dit ook.

Hobbydieren

Onderwerp	Opmerking	Overgenomen Ja/nee
Schuilmogelijkheden	Specifieker aangeven schuilmogelijkheden incl. hitteplan	Nee, het hitteplan staat los van de schuilstalregeling. De details van de schuilstalregeling worden in de uitvoering onderzocht en beschreven. Hier kunnen wij in dit stadium nog niet op ingaan.
Hertenkampen en volières		
Begrazingsprojecten	Aanvullende eisen, zoals niet slachten, niet verkopen aan particulieren die willen slachten.	Nee, de eigenaren van de dieren zijn zelf verantwoordelijk voor die keuze. Wij willen dit niet opleggen aan derden.
Kinderboerderijen	Aangeven wat het fok/ slachtbeleid is	Ja
	Keurmerk invoeren	Ja, een aantal kinderboerderijen hebben al een keurmerk, maar we willen dit niet verplicht stellen. Sommige kinderboerderijen zijn zo kleinschalig dat ze deze administratieve last niet kunnen dragen.
Dieren bij evenementen	Geen vergunningen verstrekken voor paardenkoetsen in de markt	Nee, op basis van dierenwelzijn mogen we geen vergunning weigeren voor paardenkoetsen.
	Geen vergunningen verlenen waarbij dieren ingezet worden voor reclamedoeleinden	Nee, niet meegenomen omdat dit in de praktijk niet voorkomt.
	Evenementen met dieren vergunningsplichtig maken	Ja
	Verbod op verkoop van levende kreeften en krabben op de markt	Nee, momenteel worden er geen levende kreeften en krabben verkocht op de markt in Groningen.

In het wild levende dieren

Onderwerp	Opmerking	Overgenomen Ja/nee
Opvang wilde dieren	Preventieve maatregelen nemen om aanrijding tussen reeën en auto's te voorkomen op zogenaamde "hotspots".	Ja
Beheer openbaar groen	Ecologisch bermbeheer toepassen.	Nee, buiten de scope van de dierennota
Natuurinclusief bouwen	Uitvoering en handhaving beleid goed regelen.	Nee, buiten de scope van de dierennota.
Ruimtelijke ingrepen	Het is belangrijk om natuurinclusief te bouwen, maar bij alle ruimtelijke ontwikkelingen, ook op het gebied van mobiliteit, moet aandacht zijn voor de wijze waarop die ontwikkelingen een aantasting zijn van leefgebieden, migratieroutes of foerageerroutes. Dat kan alleen met integraal beleid en goede ecologische analyses.	Nee, dit is niet meegenomen in de dierennota, omdat het onder ecologie valt. In het groenbeleid zijn hier wel punten van meegenomen.
	Denk ook aan het tegengaan van lichtvervuiling in ecologische verbindingszones, groengebieden en parken. Sensoren kunnen zorgen voor het besparen van energie en tegengaan van lichtvervuiling.	Ja
	In de diepen komen punten waarop dieren kunnen klimmen wanneer ze in nood zijn, denk aan jonge watervogels of katten die in het water zijn gevallen.	Nee, er is bewust gekozen om geen uittreedmogelijkheden te maken, zodat er niet teveel watervogels zich in de diepen vestigen en voor overlast kunnen zorgen.
Evenementen in parken		
Gebruik van vuurwerk	Geheel vuurwerkverbod	Nee, buiten de scope van de nota.
	Carbidschieten verbieden	Nee, buiten de scope van de nota.
	vuurwerkvrije zones niet alleen rondom kinderboerderijen maar ook in natuurgebieden en parken.	Ja, voor parken gaan we kijken naar de mogelijkheden. Voor natuurgebieden is de provincie verantwoordelijk.

Onderwerp	Opmerking	Overgenomen Ja/nee
Gebruik van (wens) ballonnen	Breder trekken naar algemene milieu vervuiling	Ja
Viswater en vissen	Invloed klimaat verandering meenemen	Ja
	De riool-overstorten zijn recent een paar keer in het nieuws geweest. Ik geloof dat de gemeente ook een wettelijke taak heeft om te zorgen voor de afvoer van rioolwater en hemelwater	Ja
	Blijkbaar gelden er algemene regels voor het Gemeentelijk Rioleringsplan. Misschien zijn hier nog collega's vanuit de gemeente bij betrokken. Ook het waterschap lijkt een rol te hebben. Wellicht is dit stukje nog wat uit te breiden om te laten zien hoe de gemeente de riool-overstorten ziet, ook in relatie tot klimaatsverandering.	Ja
	Meer tekst en uitleg geven over visbeleid	Ja
	Minder vislocaties	Nee, dit hebben we niet meegenomen in de dierennota. Dit komt terug in de hernieuwing van de viskaart. Als gemeente hebben we geen juridische gronden om vissen te verbieden op basis van dierenwelzijn.

Onderwerp	Opmerking	Overgenomen Ja/nee
Jacht, schadebestrijding en faunabeheer	“ontheffingen voor jacht”. Die bestaan niet, aangezien de provincie vrijwel geen zeggenschap over de jacht heeft. We verlenen wél ontheffingen voor beheer en schadebestrijding.	Ja
	Bewoording plezierjacht aanpassen	Ja, meegenomen
	Jacht op afroep invoeren	Nee, dit is in het huidige beleid niet mogelijk. Zie motie ‘In de roos’
	Het (plezier)jachtverbod op gemeentelijke gronden wordt aangevuld met een verbod op jacht in het kader van alle soorten beheer, zoals populatiebeheer en schadebestrijding	Nee, We willen niet een totale jachtverbod, omdat we de mogelijkheid willen houden om aan populatiebeheer en schadebestrijding te doen indien dieren het ecosysteem aantasten.
Beheersing overlast dieren	Onderzoek werking duiventil	Ja
	Werkwijze provincie tegenstrijdig met werkwijze gemeente	Ja, we blijven samenwerken
	Duidelijk aangeven wat we wel en niet doen qua verantwoordelijkheid	Ja
	Inzetten op preventie	Ja
	Steenmarter en roek benoemen	Ja
	Stadsduivenbeleid opstellen	Ja, dit gaan we in een preventieplan van overlast gevende dieren meenemen
	Voederverbod duiven opheffen	Nee, we willen niet mensen stimuleren om voedsel(resten) te strooien waardoor er evt. overlast veroorzaakt kan worden door dieren
	Communicatie en educatie geven over voederverbod duiven dmv bebording	Ja

Landbouwdieren

Onderwerp	Opmerking	Overgenomen Ja/nee
Megastallen	Bestaande megastallen actief ontmoedigen en toewerken naar kringlooplandbouw	Nee, de gemeente heeft besloten om geen actief landbouwbeleid te voeren en met name te focussen op de richtlijnen van de provincie.
Natuurinclusieve landbouw	Stimuleren bloemenweides (de bij)	Nee, buiten de scope van de nota
Omgevingsvisie	Duidelijkheid geven wat omgevingsvisie voor landbouw betekent	Ja
Geitenhouderij		
Diervriendelijke consumptie	Omkering Carnivoor? Geef het door benoemen	Ja
Draaiboek dieren evacuaties en rampen	Aangeven wat de gemeente niet serveert (zoals kalf, paling en foie gras)	Ja
	Samenwerken brandweer en veiligheidsregio om stalbranden te voorkomen	Ja
	Lokaal hitteplan opstellen waar dieren onderdeel van zijn	Ja

Gemeente Groningen